

**Muzea ČR v letech 2012 – 2014
ve světle statistiky**

OBSAH

PŘEDMLUVA	3
1. ÚVOD	5
1. 1. Zaměření a struktura publikace	5
1. 2. Zdroje dat	6
1. 3. Charakteristika souboru muzeí – zpravodajských jednotek	8
2. SÍŤ A STRUKTURA MUZEÍ V ČR	11
2. 1. Vývoj sítě muzeí v ČR	11
2. 2. Počet muzeí v letech 2012 – 2014	14
2. 3. Struktura muzeí podle převažující specializace	16
2. 4. Struktura muzeí podle zřizovatele a právní formy	18
3. ZAMĚŠTNANCI	21
3. 1. Zaměstnanci a mzdy	21
3. 2. Dobrovolníci	22
4. SBÍRKY	25
4. 1. Sbírkové předměty	25
4. 2. Digitalizace sbírek	26
4. 3. Sbírkatovná činnost	27
4. 4. Péče o sbírky	28
5. MUZEJNÍ KNIHOVNY	30
5. 1. Počet a struktura muzejních knihoven	30
5. 2. Doplnění knihovního fondu	31
5. 3. Pracovníci	32
5. 4. Uživatelé	33
6. VÝSTAVNÍ ČINNOST A NÁVŠTĚVNOST MUZEÍ	34
6. 1. Výstavní plochy	34
6. 2. Muzejní expozice a výstavy	36
6. 3. Návštěvnost	41
7. OSTATNÍ FORMY ZPŘÍSTUPNĚNÍ SBÍREK, VZDĚLÁVACÍ A KULTURNĚ VÝCHOVNÉ PROGRAMY MUZEÍ	45
7. 1. Badatelská činnost	45
7. 2. Vzdělávací a kulturně výchovné programy	46
7. 3. Publikace	47
8. VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST MUZEÍ	49
8. 1. Rozsah výzkumné činnosti	49
8. 2. Intenzita výzkumné činnosti	50
9. EKONOMICKÉ PODMÍNKY ČINNOSTI MUZEÍ	52
9. 1. Výnosy (příjmy)	52
9. 2. Náklady (výdaje)	54
10. ZÁVĚR	57
11. PŘÍLOHA	59
O NIPOSU	63

PŘEDMLUVA

Jedním z nejslavnějších citátů o statistice stále zůstává údajný výrok Winstona Churchilla: „Nevěřím žádné statistice, kterou jsem sám nezfalšoval.“ Tento výrok je podvržený a pravděpodobně ho vytvořila nacistická propagandistická mašinerie, ale přesto se houževnatě udržuje při životě již déle než sedmdesát let. Vyjadřuje totiž hlubokou a upřímnou nedůvěru velké části lidí ke statistickým údajům. Je to škoda, protože statistika může být nesmírně užitečným nástrojem, umíme-li ji náležitě používat.

Jednu z největších poklon složil statistice Richard P. Feynman, nositel Nobelovy ceny za fyziku. V roce 1986 byl přizván k vyšetřování katastrofy raketoplánu Challenger. Feynman tehdy odhalil nejen bezprostřední mechanickou příčinu katastrofy, ale zabýval se také myšlenkovými chybami zaměstnanců amerického Národního úřadu pro letectví a kosmonautiku (NASA), které ke katastrofě otevřely cestu. Jednu z nich demonstroval na příkladu korekce naprosto iluzorního, ale opakovaně užívaného číselného údaje o bezpečnosti raketoplánu pomocí tvrdých statistických dat.

NASA uváděl pro interní potřebu, ale i ve veřejných vyjádřeních, že pravděpodobnost selhání raketoplánu je 1 : 100 000. Feynman to komentoval slovy: „*To znamená, že byste mohli létat v raketoplánu každý den asi 300 let, než by se stala nehoda – každý jeden den jeden let po dobu 300 let – což je zjevně pitomost.*“ Jediný, kdo podle jeho mínění postupoval správně, byl důstojník, který při svém rozhodování vycházel ze skutečných čísel. Sloužil do výbuchu Challengeru u 127 startů raket, z nichž pět selhalo. Věděl tedy, že pravděpodobnost poruchy u nepilotovaného kosmického prostředku jsou asi 4 %. Předpokládal, že u pilotovaných letů bude NASA opatrnější, a zvýšil svůj odhad na pravděpodobnost nehody v případě startu raketoplánu na 1 : 100 a podle toho také postupoval. Kdyby všichni pracovníci konali na základě statistických dat jako on, nemuselo ke katastrofě dojít.

Feynman si nedal pokoj, dokud nepřišel na to, jakým způsobem vzniklo ono neuvěřitelné číslo pravděpodobnosti selhání raketoplánu 1 : 100 000. Analyzoval zprávu vedení NASA, a jednotlivé číselné údaje, které v ní byly uváděny pro spolehlivost jednotlivých komponent raketoplánu, a konstatovat: „*Bylo zcela jasné, že údaje pro každou součástku byly vybrány tak, aby bylo výsledkem součtu číslo 1 : 100 000.*“ Správná aplikace statistických postupů by sama o sobě životy astronautů nezachránila. Vedla by však k větší předběžné opatrnosti a pravděpodobně i k zákazu startu raketoplánu za podmínek, které katastrofu zapříčinily.

V muzejnictví naštěstí falšování výsledků statistiky či jejich nesprávná interpretace nemohou mít tak fatální následky. Přesto bychom se jich měli vyvarovat. Statistická data jsou cenným

nástrojem pro řízení obecně a muzea a galerie nejsou výjimkou. Je to důležitý prostředek, jehož systematickou a kritickou aplikací můžeme podstatně zlepšit výsledky své práce a zvýšit efektivitu užití veřejných finančních prostředků, které vkládáme do budování a provozu sítě muzeí a galerií v České republice. Získaná statistická data je však třeba správně interpretovat a cílevědomě využívat se znalostí všech úskalí, která by přinesla jejich mechanická aplikace bez kritického přístupu.

Publikace shrnuje data muzejní statistiky České republiky v letech 2012 až 2014. Představuje výsledek dlouholeté a systematické práce a podávají výmluvný obraz činnosti muzeí a galerií u nás v předchozích letech. Tato data jsou cenná nejen sama o sobě, ale také jako součást delších časových řad, které prozrazují důležité vývojové trendy. Proto je velmi důležité při získávání primárních dat postupovat podle přesné metodiky, která zaručuje spolehlivost a použitelnost výsledků.

Tato publikace tvoří základ pro další rozvoj muzejní statistiky v České republice. Ukazuje, že data, která muzea a galerie každoročně vyplňují, nekončí v archivech pod vrstvou prachu. Při správném zacházení vytvářejí tyto výsledky smysluplný obraz, mapu, která nám všem usnadňuje orientaci a ukazuje cestu vpřed. Je to ten nejlepší důkaz, že statistika do života muzeí a galerií neodmyslitelně patří, a to zdaleka nejen proto, abychom se pochlubili rekordními počty návštěvníků. Ukazuje, že se zkrátka a dobře ve své práci bez statistiky neobejdeme a že dobře udělaná statistika může být návodná a inspirativní. Vzorný příklad takového přístupu právě držíte v ruce.

Pavel Hlubuček
ředitel OMG MK ČR

1. ÚVOD

Muzea a galerie představují – spolu s historickými památkami, archivy a knihovnami – významnou oblast našeho kulturního dědictví. Pro rozhodovací procesy týkající se ochrany a zachování nenahraditelných kulturně – historických hodnot a jejich předání dalším generacím mají své neopominutelné místo kvalitní statistické informace. Vyjadřují nejen stav té části kulturního dědictví, kterou muzea a galerie obhospodařují, ale i péči, která mu je věnována, odpovídající kapacitní a finanční předpoklady a popř. i faktory, které by mohly naše cíle v této oblasti ohrozit.

Základním cílem této publikace je proto shrnout a vyhodnotit disponibilní informace o podmínkách, ve kterých se v současném období (dle dostupných dat) naše muzea a galerie nacházejí.

Aby nedošlo k nedorozumění týkajícímu se užívaných termínů, je třeba zdůraznit, že v dalším textu bude pro zjednodušení užíván termín „muzeum“ a to jak pro vlastní muzea, tak i galerie (tj. sbírkotvorné instituce, které jsou v zásadě specializovanými muzei umění). Pojem „galerie“ bude užíván jen v případech, kdy to bude pro srozumitelnost vyjádření nezbytně nutné.

1. 1. ZAMĚŘENÍ A STRUKTURA PUBLIKACE

Spolu se základním zaměřením – spočívajícím v určité „inventarizaci“ dostupných informací o části kulturního dědictví spravovaného muzei – má tato publikace i některé dílčí, ne zcela zanedbatelné, cíle a to:

- zmapovat ty oblasti činnosti muzeí postižitelné daty statistické povahy, které ve zveřejňovaných souhrnných přehledech zůstávaly na okraji zájmu, nebo nebyly prozatím zmapovány
- ukázat, zda všechna ve výkazech sbíraná data mají nějakou vypovídací hodnotu a v čem. Přesněji řečeno, ověřit, zda některá důležitá data chybějí nebo zda jsou naopak některá zcela zbytečná, irelevantní.
- být podkladem k diskusi o podobě a účelu stávajícího ročního statistického výkazu, a o jeho případné inovaci. Očekáváme erudovanou, konstruktivní a konkrétní reakci odborné muzejní veřejnosti i zřizovatelů muzeí. Již samotná práce na této analýze ukázala, že k určitým úpravám výkazu a z něho vytvářených sestav by zřejmě mělo dojít, žádoucí jistě bude upřesnit a specifikovat i jeho metodické vysvětlivky.

Popis stavu a vývoje muzejnictví je sestaven tak, že číselné řady s údaji o výkonech muzeí a podmínkách jejich činnosti členíme nikoliv podle krajů (opakovali bychom z větší části to, co je zveřejněno jinde), ale do skupin muzeí podle zřizovatelů: státní muzea, krajská muzea, muzea měst a obcí a dále muzea založená privátními osobami, spolky, církvemi aj. (muzea ostatních skupin). Posledně jmenovaná skupina muzeí je svým způsobem problematická. Bylo nutno do ní zařadit několik menších skupinek muzeí – v počtu od několika jednotek až do dvou desítek – často

nesourodých dle velikosti, charakteru činnosti i významu z pohledu výkonnosti. Je to skupina celkově čítající necelou čtvrtinu sledovaného souboru muzeí, navíc v ní je zařazeno nejedno „nemuzeum“ či „kvazimuzeum“. Roztřídění této skupiny „ostatních muzeí“ na odpovídající logické celky by mohlo být úkolem příštího pokusu o obdobnou analýzu. Nyní by to bylo obtížné (nikoliv nemožné) i technicky. Z technických i metodických důvodů bylo nutno zatím rezignovat také na vyhodnocení dat o výkonech a parametrech činnosti muzeí seřazených do skupin podle jejich specializace (zaměření). Dosavadní členění v tomto smyslu, které je k dispozici, tj. dělení údajů do jediných dvou skupin na muzea a galerie, lze považovat za nedostatečné.¹

Publikace je uspořádána do devíti tematických kapitol. Nejprve je zařazena kapitola, která se věnuje problematice vývoje sítě muzeí, jejich současnému počtu a struktuře. Další se zabývá počtem zaměstnanců v muzeích a tím, co nám o nich prozradí statistický výkaz. Následuje kapitola zabývající se problematikou muzejních sbírek a na ni navazuje pojednání o muzejních knihovnách a jejich knihovních fondech. Potom přijde ke slovu obsáhlejší výklad o muzejní výstavní činnosti a návštěvnosti muzeí. Další kapitola podává logicky navazující výklad o kulturně výchovných vzdělávacích programech muzeí pro veřejnost. Text dále pokračuje pohledem na výzkumnou činnost muzeí a před závěrem celkového pohledu na stav a vývoj muzejnictví 2012 – 2014 je zařazena kapitola o ekonomických parametrech činnosti muzeí, přesněji řečeno o příjmech (výnosech) a výdajích (nákladech) těchto institucí.

1. 2. ZDROJE DAT

Základním zdrojem dat o muzeích jsou šetření Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (dále jen „NIPOS“) prováděná pomocí ročního statistického výkazu o muzeu a galerii Kult (MK) 14 – 01 (dále také „statistický výkaz“). Jiné údaje týkající se muzeí mají spíše doplňující úlohu (administrativní data, internet).

Shromažďování statistických dat o muzeích prostřednictvím ročního statistického výkazu má v českých zemích dlouhou tradici. Poprvé se takový výkaz objevil v roce 1965.² Byl to jednostránkový cyklostylovaný formulář, který z rozhodnutí tehdejšího ministerstva školství a kultury shromažďoval a zpracovával Kabinet muzejní a vlastivědné práce při Národním muzeu v Praze. Od roku 1967 výkaz dostal podobu tištěného formuláře a stal se dokumentem úřední statistiky

1. Je dokonce zavádějící, pokud některé instituce ve výkazech zaškrtnou, v ř 101 a 102, že jsou muzeem, a zároveň, galerií. Jejich celkové výkony se potom započítávají de facto dvakrát. Ve výkazech se takových případů objevilo 22 - 27. Z těchto důvodů bylo nutno v tomto pojednání korigovat i celkové počty muzeí (zpravodajských jednotek) v jednotlivých letech.

2. Přehledně o počátcích a vývoji muzejní statistiky v českých zemích viz František ŠEBEK: *Od počátků statistiky k dnešnímu ročnímu výkazu*, Věstník AMG 4/2015, s. 2-5.

(V-Kult-10). Byť se podoba výkazu časem měnila (přibývaly sledované údaje), vznikla unikátní bezmála padesátiletá souvislá řada kvantifikovatelných i jiných dat o činnosti muzeí.

Agendu výkazů Kult vedl Kabinet muzejní a vlastivědné práce NM³ až do svého zániku v roce 1991. Z pověření MK ČR potom převzalo péči o statistiku v rezortu kultury a tím i v oblasti muzejnictví dnešní NIPOS (původně IPOS). Vykonává ji jeho útvar Centrum informací a statistik kultury (CIK), a to v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě v platném znění. Dlužno podotknout, že původně se vyplňovaly výkazy dva: výkaz o muzeích a výkaz o galeriích. V roce 1998 se tyto dva výkazy sloučily v jeden. Co se jeho podoby týče, v zásadě zůstala zachována kontinuita s výkazy z předcházející doby, přestože výkazy postupně prošly v některých položkách potřebnými úpravami. Vyvolaly je zejména společenské změny (ekonomické, technologické, právní aj.), požadavky odboru muzeí a galerií MK ČR (původně odboru památkové péče, muzeí a galerií) a konečně požadavky Českého statistického úřadu, který dle výše citovaného zákona podobu výkazu s konečnou platností schvaluje.

V roce 2007 sílil v diskuzích muzejníků na půdě Asociace muzeí a galerií (AMG) na téma muzejní statistiky názor, že některé zadávané údaje statistického výkazu jsou nejednoznačné, některé mají minimální vypovídací hodnotu a jiné naopak chybí. Na základě těchto diskuzí vznikla pracovní skupina pro muzejní statistiku, která navázala spolupráci s NIPOS a od roku 2009 (do roku 2012) byl se souhlasem ČSÚ výkaz postupně upravován do dnešní podoby. Při tom byl také sledován požadavek, aby mohl výkaz sloužit jako rozhodující údajová základna pro benchmarking muzeí.

Na tomto projektu NIPOS spolupracuje s AMG od r. 2009. Zatím je benchmarking k dispozici pro muzea zřizovaná územní samosprávou, což je asi 77 % všech muzejních institucí. Tato muzea (jejich management) tak mají dnes k dispozici nástroj pro sebereflexi dosahované výkonnosti v těch vybraných ukazatelích, které lze číselně vyjádřit a hodnotit. Stávající statistický výkaz poskytuje také data pro jiný významný projekt, realizovaný NIPOS ve spolupráci s ČSÚ, pro tzv. „satelitní účet kultury“.⁴

V návaznosti na dnešní podobu ročního výkazu, zpracovala pracovní skupina pro muzejní statistiku v roce 2013 a zveřejnila jej na webu AMG „*Metodické vysvětlivky k vyplnění ročního statistického výkazu*.“ Vysvětlivky jsou také zveřejněny na webu NIPOS ve složce u elektronické verze formuláře výkazu v rámci elektronického sběru dat. Tento dokument je důležitým prostředkem pro sjednocení výkladu požadavků na předkládání požadovaných položek výkazu. Ne všechna muzea tento dokument však ke škodě věci reflektují.

3 Kabinet změnil několikrát svůj název. Od roku 1972 se nazýval „Ústřední muzeologický kabinet“

4 Blíže o satelitním účtu kultury viz např. webová stránka NIPOS / CIK (www.nipos-mk.cz) a zde též v elektronické podobě zpřístupněné publikace s výsledky výpočtu satelitního účtu kultury za jednotlivé roky, počínaje rokem 2009.

Současný statistický výkaz obsahuje na 3 stranách tiskopisu formátu A4 kromě vstupních základních dat celkem 145 položek s požadovanými číselnými údaji o stavu a výkonech muzea. Jednotlivé číselné položky jsou rozděleny do devíti tematických celků (tabulek). Ty se týkají základních charakteristik muzeí a jejich expozic, výkonů, zaměstnanosti, výnosů a nákladů, knihoven muzeí, objektů prohlášených za nemovitou kulturní památku, elektronických služeb muzeí, jejich sbírek, dokumentace a vědecké činnosti.

Výsledky statistického zjišťování „Kult“ jsou mnohostranně využívány. Roční statistické výkazy jsou zpracovávány do sumářů a jsou z nich sestavovány analýzy a přehledy, které každoročně zpracovává NIPOS CIK a publikuje jako ediční řady „Základní statistické údaje o kultuře v České republice (uveden vždy rok), I. díl, Kulturní dědictví (muzea, galerie a památkové objekty)“. Tyto publikace jsou též přístupné na www.nipos-mk.cz. V jednotlivých ročních prezentacích jsou tabulky a grafy uspořádány tak, že ukazují vybrané indikátory podávající přehled o celkovém počtu muzeí a jejich základním členění a dále podrobnější údaje o výstavní činnosti, návštěvnosti a o vybraných vzdělávacích a kulturně výchovných programech. Tyto údaje jsou – mimo jiné – uspořádány podle krajů a většinou také ještě rozděleny na výkony muzeí a památníků a na výkony galerií. Všechny tabulky s aktuálními daty poskytují pohled na dosažené parametry v několika uplynulých letech. Výčet indikátorů sestavených do tabulek ještě doplňuje několik seznamů s „top“ výkony muzeí (např. seznam 30 muzeí s největším počtem výstav, nejvyšší návštěvností aj.). Dále NIPOS vydává ediční řadu s názvem „Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR v roce (uveden vždy rok)“. Jednotlivé ročníky tohoto titulu, přístupné rovněž v elektronické podobě na výše uvedené internetové adrese, poskytují cenné informace pro praktickou sebereflexi jednotlivých institucí v oblasti návštěvnosti. Představují rovněž důležitý zdroj eventuálních hlubších analýz vývoje návštěvnosti muzeí. Velkým pokrokem je skutečnost, že od roku 2014 uvádějí také návštěvnost poboček (nejen souhrnný údaj za celou zpravodajskou jednotku⁵). Konečně je třeba se zmínit o útlé každoročně vydávané brožuře „Kultura České republiky v číslech. Vybrané údaje ze statistických šetření (uveden vždy rok)“, která obsahuje i data o muzeích se základními daty o počtech muzeí, jejich návštěvnosti, počtech výstav a expozic a krátký komentář. Tato ediční řada (dostupná v tištěné i elektronické verzi na internetu) je určena především pro sdělovací prostředky a také pro rychlou orientaci uživatelů z řad široké veřejnosti v aktuálních datech.

1. 3. CHARAKTERISTIKA SOUBORU MUZEÍ – ZPRAVODAJSKÝCH JEDNOTEK

Statistické analýzy o stavu a vývoji muzejnictví v letech 2012 – 2014 mohou vycházet z výsledků ročního vyčerpávajícího zjišťování Kult (MK) 14 – 01 (ve sledovaném období zahrnovalo 482 až

⁵ Tato inovace vychází z poslední úpravy podoby ročního statistického výkazu.

488 muzeí). S reprezentativností tohoto souboru jednotek a s vypovídací hodnotou statistického výkazu je spojeno několik problémů, které je třeba mít při interpretaci dosažených výsledků vždy na paměti.

Zpracování a odevzdání výkazu je v souladu se zákonem právně vymahatelné. Skutečností však je, že se míra odpovědí respondentů v návaznosti na druh (zřizovatele) muzea dosti odlišuje. Nejvyšší je v případě muzeí zřízených státem či územní samosprávou. (tj. zhruba 77 % institucí). Ostatní muzejní subjekty, mající jiné zřizovatele a různou právní formu (asi 23 % z celkového počtu) výkaz sice odevzdávají, ale mnohé z nich nevyplní některé položky (nejčastěji se jedná o údaje ekonomické povahy). Chybějící data – zejména hodnotová – je nutno dopočítávat, což samozřejmě ovlivňuje jejich vypovídací schopnost. Občas – s ohledem na věrohodnost informací – bude na místě pracovat jen se sumáři údajů za určitou skupinu muzeí, vesměs muzeí státu a veřejné samosprávy.

Z výše uvedeného dále vyplývá, že zcela přesně nevíme, kolik u nás ve skutečnosti muzeí existuje. Data, která budeme hodnotit, pocházejí od těch institucí, které vyplnily a odevzdaly zmíněný statistický výkaz. Nevíme však přesně, kolik muzeí výkaz nevyplnilo, neodevzdalo a je tak mimo statistickou evidenci. Zřejmě to jsou instituce rozsahem své činnosti malé, a dále lze předpokládat, že se to týká několika desítek případů.⁶

Na druhé straně je statistickým výkazem část dat shromažďována „navíc“. Ve skupině „ostatních muzeí“ (oněch 23 % muzeí s různou právní formou) a patrně i v části muzeí obcí, existuje nejméně 30 zpravodajských jednotek (možná jich bude i výrazně více),⁷ které roční statistický výkaz vyplní a odevzdávají, ale ve skutečnosti muzeem v pravém slova smyslu nejsou, ačkoli se tak ve svém názvu označují. Je tomu tak proto, že nesplňují ve všech hlavních ukazatelích základní standard muzea, jak jej vymezuje mezinárodní organizace ICOM při UNESCO.⁸ Jde zvláště o podmínku vytváření muzejních sbírek, jejich ochranu a uchování. Tyto zpravodajské jednotky jsou tedy v lepším případě instituce muzeím příbuzné (tj. kvazimuzea). Jejich výkony jsou však zahrnuty do celkových výkonů muzeí. Daná nesrovnalost je způsobena tím, že na označení instituce názvem „muzeum“ není právní nárok a může se tak proto nazývat jakákoli instituce. V ČR

⁶ Toto tvrzení se opírá o vlastní pozorování autora. Podrobným sledováním regionu Pardubického kraje našel na internetových prezentacích zmínky o 7 muzeích, která nejsou zachycena v adresáři vydávaném AMG a ani nezasílají NIPOS vyplněný statistický výkaz. Podobné pátrání prováděli studenti Fakulty filozofické Univerzity Pardubice v roce 2014 při semináři z předmětu úvod do muzeologie a těchto muzeí napočítali v ostatních krajích asi 60. V případě tohoto zjišťování však údaje nebyly verifikovány.

⁷ Viz k tomu více kapitola II., poznámka pod čarou č.13 na s.15

⁸ Vymezení pojmu muzea obsahuje Profesionální etický kodex ICOM. Podle poslední aktualizované verze kodexu z roku 2004 „muzea jsou stále nevýdělečné instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřené veřejnosti, které získávají, uchovávají, zprostředkují a vystavují hmotné i nehmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, výchovy, vzdělávání a potěšení“ Český překlad In: Etický kodexy (edd. Martina LEHMANOVÁ). Český výbor ICOM Praha 2014, s. 35).

přítom na rozdíl od řady zemí v Evropě stále ještě neexistuje standardní registrační systém,⁹ který by zřetelně a efektivně oddělil muzea v pravém slova smyslu od „nemuzeí“ či kvazimuzeí. Dokud nebude v ČR tento registrační systém uplatněn, je nutno počítat s tím, že souhrny získaných statistických dat obsahují také data od těchto těžko oddělitelných kvazimuzeí. V důsledku toho bude samozřejmě docházet k určitému zkreslení některých statistických údajů včetně jejich interpretace. V „rizikové“ skupině „ostatních muzeí“ jsou ovšem také významná česká klasická muzea, jako např. jedno z nejnavštěvovanějších českých muzeí s respektem v zahraničí – Židovské muzeum v Praze nebo Auto muzeum Škoda Mladá Boleslav, Pivovarské muzeum v Plzni a řada dalších.

Konečně je nutno zmínit se o jedné významné okolnosti. Statistické výkaznictví odvětví kultury odděluje oblast muzeí od zpřístupněných nemovitých kulturních památek. Existují dva obsahově odlišné výkazy, které v tomto směru striktně respektují zřizovatelsko-organizační kompetence. Výsledkem je skutečnost, že např. muzeum v přírodě v Hlinsku – Veselém Kopci (okr. Chrudim) a skanzen v Zubrnici

(okr. Ústí n. L.) jsou svými výkony započítány ve výkazech zpřístupněných nemovitých kulturních památek a to na rozdíl od všech ostatních muzeí v přírodě (skanzenů), jejichž výkony jsou započítány naopak do výsledků muzeí. Skanzeny v Hlinsku – Veselém Kopci a v Zubrnici jsou mezi zpřístupněnými památkovými objekty zahrnuty prostě proto, že jsou spravovány Národním památkovým ústavem v Praze. Na druhé straně je však např. návštěvnost asi 10 hradů a několika dalších podobných zpřístupněných kulturních památek započítávána do návštěvnosti muzeí proto, že jsou tyto zpřístupněné památkové objekty spravovány některými muzejními institucemi jako jejich pobočky či detašované „expozice“. Markantním příkladem z poslední doby je přičlenění poboček Petřínská rozhledna s expozicí Bludiště, dále Malostranská a Staroměstská mostecká věž, Prašná brána a Svatomikulášská městská zvonice k Muzeu hl. m. Prahy. Jak je patrné, k dosažení věrohodných dat v těchto případech brání určité „křížení či překrývání“ věcného a organizačního pohledu v členění muzeí.

Výše uvedené okolnosti je nutno brát v úvahu, když budeme hodnotit věrohodnost výpočtů jednotlivých indikátorů výkonů muzeí a dalších parametrů jejich činnosti, které jsou založeny na výsledcích zpracování zmíněného statistického výkazu. Musíme si být vědomi, že z celého oboru českého muzejnictví posuzujeme jen „informačně“ uchopitelný vzorek institucí (soudrý a přesněji specifikovatelný asi ze tří čtvrtin). Úkolem dalšího snažení na poli naší muzejní statistiky bude zmíněný vzorek důkladněji strukturovat a rozšířit o další úhly pohledu potřebné k sestavení kvalitních statistických analýz.

9 Příklady registračních systémů v zahraničí uvádí Dagmar FIALOVÁ: Profesionální a etické standardy a výkonnostní ukazatele muzejní práce (Národní systém muzeí jako nástroj udržení společné odborné a etické základny muzeí v ČR). Praha AMG 2003, 80 stran. Aktualizaci a další pohledy na problematiku zpracovala Anna KOMÁRKOVÁ jako bakalářskou práci ve vyšší odborné škole informačních služeb v Praze v r. 2009.

2. SÍŤ A STRUKTURA MUZEÍ V ČR

2. 1. VÝVOJ SÍTĚ MUZEÍ V ČR

První muzea v pravém slova smyslu začala v českých zemích vznikat na přelomu 18. a 19. století. Tradičně se za první muzeum na území dnešní ČR pokládá Gymnaziální muzeum v Opavě, nynější Slezské zemské muzeum, založené v roce 1814. Po vzniku Zemského muzea v Brně (1817) a Národního muzea v Praze (1818) se od 60. let 19. stol. objevovala také první muzea v regionech. Vedly k tomu přeměny společnosti tehdejšího Rakouska – Uherska, procházející zhruba od 50. let do začátku 70. let 19. stol. ráznou transformací pozdně feudální společnosti na kapitalistickou. Tak se například na polích v důsledku zvyšujícího se podílu hluboké orby stále častěji nacházely archeologické nálezy; při intenzivní stavební činnosti a zvláště sanaci historických jader velkých měst na druhé straně mizely historické památky. To všechno zesilovalo hlasy vyzývající k zachování starožitností, což bylo ve chvíli, kdy začal platit zákon umožňující bezproblémově zakládat spolky, živnou půdou vzniku muzeí i na venkově. V českém prostředí se to navíc stávalo politikem, neboť zachování národní kulturní a historické tradice se vnímalo jako věc národní cti.

Do začátku 80. let 19. stol. už bylo v našich zemích 31 muzeí (24 v Čechách, 7 na Moravě a ve Slezsku). Od 90. let 19. stol. až do začátku 20. stol. probíhala velká vlna zakládání regionálních muzeí, vyvolaná tzv. „národopisným hnutím“. To souviselo s politicko – společenským vývojem, v němž se konkrétním impulsem stala Jubilejní hospodářská výstava v Praze v roce 1891 a následně několikaletá příprava a úspěch Národopisné výstavy československé v Praze, konané v roce 1895. Pro ilustraci lze uvést, že zatímco k roku 1890 bylo v našich zemích zaznamenáno 68 muzeí, za deset let, tj. do roku 1900 jejich počet vzrostl více než dvojnásobně a dosáhl počtu 151 (tj. 83 nových muzeí). Tento boom zakládání muzeí dozníval přibližně až do roku 1910. Naprostá většina nově vzniklých muzeí měla charakter tzv. vlastivědných nebo národopisných muzeí. Zhruba od 70. let 19. stol. se v této struktuře prosazovala také muzea umělecko – průmyslová, těšící se hlavně podpoře obchodních a živnostenských komor, a dále začala vznikat i technická a jiná specializovaná muzea.¹⁰

10 K vývoji sítě muzeí v českých zemích do poloviny 20. stol. shromáždil základní faktografický materiál Jiří ŠĚT: Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945). Brno MU 2003 (2.vyd.). V přehledu vývoje sítě muzeí podal František ŠEBEK: Historický vývoj sítě muzeí; právní postavení regionálních muzeí, In: Regionální muzea v době reformy veřejné správy v ČR. AMG Praha 2000, s. 6 – 9. Ke vzniku prvních regionálních muzeí v 19. stol. viz též František ŠEBEK: Regionální muzea, tradice a perspektivy? In: Regionální muzea, historie a perspektivy (Sborník příspěvků z konference konané 30. – 31. října 1996 v Šumperku). OVM Šumperk 1996, s. 9 – 14. Konkrétní statistická data o počtu muzeí jsou převzata z nepublikovaných rukopisů seminárních prací vzniklých v semináři z předmětu muzeologie na Fakultě filozofické Univerzity Pardubice v roce 2001 – Olga HATAŠOVÁ: Vývoj sítě muzeí v českých zemích v letech 1880 – 1900; Martina HALÍŘOVÁ: Vývoj sítě muzeí v českých zemích v letech 1900 – 1938. Oba rukopisy jsou v archivu autora této publikace.

Po první světové válce, během níž řada malých regionálních muzeí zase zanikla, a se vznikem Československé republiky dostala síť muzeí nové impulsy. Svaz československých muzeí (založen 1919) usiloval o zvyšování profesní úrovně dobrovolných pracovníků muzeí, členů muzejních spolků, poskytování metodické pomoci venkovským muzeím apod. Zakládána byla mnohá nová muzea, často až příliš živelně. Podporu měla muzea (nebo nová oddělení již existujících muzeí) dokumentující tradice čsl. legionářů, muzea venkova a tradic zemědělství, pedagogická muzea atd. Na konci období první republiky bylo v českých zemích o něco více než 360 muzeí.

Po druhé světové válce se vývoj muzejnictví – s nástupem totalitního komunistického režimu po únorovém převratu z roku 1948 – zásadně změnil. V 50. letech proběhlo postátnění muzejních sbírek a zanikla drtivá většina muzejních spolků. Místo nich do muzeí nastupovali státní zaměstnanci, od 60. let častěji již také vysokoškolsky kvalifikovaní v oborech vztahujících se k muzejnictví. Jisté vyvrcholení tohoto rozporuplného procesu představovalo vydání Zákona o muzeích a galeriích v roce 1959 (zákon č. 54/59 Sb.), který mimo jiné deklaroval vyhlášení muzejní sítě na úrovni ústředí, krajů a okresů. Vytvoření takové sítě provázelo rušení některých malých muzeí, případně jejich přeměnu na nově vznikající muzea a památníky dělnického hnutí nebo vybraných osobností. V 50. letech a na začátku 60. let se také dotvořila síť galerií. Celkový počet muzeí, galerií a památníků v důsledku naznačeného procesu do konce 60. let poklesl na 309 institucí (204 muzeí, 76 samostatných památníků a 29 galerií).¹¹

Prohlubující se centralizace řízení v době tzv. normalizace po roce 1968 přinesla další citelné změny. V letech 1971 až 1972 byly vydány Ministerstvem kultury ČSR „Zásady sítě ústředních uměleckých a kulturních institucí“ a na to navazující „Zásady sítě krajských muzeí“ a poté i dokument „Rozvoj českého muzejnictví“ (1972). Tím započal proces integrace muzeí, v jehož důsledku zvláště na úrovni okresů se stala mnohá menší městská a místní muzea pobočkami muzeí okresních. Zároveň se prosazovala specializace muzeí, ne-li v celkovém zaměření institucí, tak alespoň v profilaci expozic a výstavní činnosti. Na specializovaná muzea se často měnila některá dřívější menší vlastivědná muzea, nyní pobočky okresních a krajských muzeí. Preferována byla muzejní dokumentace nejnovějších a soudobých dějin, tj. budování socialismu a revoluční tradice dělnického a komunistického hnutí. Naznačený proces byl dlouhodobý. Pokud by nebyl deformován ideologickými pohnutkami a doktrinářstvím, mohl mít i některé pozitivní rysy. Novější muzeologické bádání jej však zatím ještě nedokázalo objektivně zhodnotit. Co se vývoje sítě muzeí týče, bylo jeho výsledkem, že v řadě okresů zůstalo jediné okresní muzeum s více pobočkami (častěji na Moravě), zatímco v některých regionech integrace téměř nepokročila

¹¹ Jde o údaje o počtu muzeí k roku 1972, jak je uvádí Václav PUBAL a kolektiv: Muzea – galerie a památkové objekty v ČSR. Knižnice muzejní práce sv. 15. ÚMK NM Praha 1973, s. 6. Následně uvedená data o celkovém počtu muzeí v ČR (ČSR) od r. 1980 jsou zpřístupněna souhrnně v: Kultura České republiky v číslech / Vybrané údaje ze statistických šetření za rok 2012. NIPOS Praha 2013, s. 16.

(např. ve východních Čechách). Intenzitu naznačeného procesu ilustruje fakt, že celkový počet samostatných muzeí, památníků a galerií do roku 1980 klesl na 239 a k roku 1985 jen na 217.

V listopadu 1989 přivedla „sametová revoluce“ pád totalitního komunistického režimu a před muzejnictvím se otevřel prostor potřebných proměn spojených s osvobozením od centrální ideologické reglementace. Záhy se však také objevila i některá netušená úskalí. Rok po revoluci tj. k 31. 12. 1990 bylo na území ČR celkem jen 200 muzejních institucí. To bylo od poloviny 20. století historické minimum. Tento údaj je však třeba hodnotit ve světle uskutečněných změn. Během několika měsíců, resp. do roka po revoluci zanikala muzea a památníky zaměřené na propagaci ideologie minulého režimu. V muzejní statistice za rok 1990 zřejmě chybí několik zpravodajských jednotek proto, že absolutizace nabyté svobody obecně vedla k poklesu administrativní kázně při absenci patřičného tlaku na odevzdání výkazu ze strany zpracovatele statistiky.

Po roce 1990 nastal ve vývoji sítě a struktury muzeí prudký obrat. Z pohledu statistických dat jej můžeme sledovat v podobě enormního růstu počtu muzeí a to zhruba až do roku 2000. V některých regionech proběhla krátce po r. 1990 částečná dezintegrace. Řada poboček okresních nebo i krajských muzeí se začala osamostatňovat a přešla pod zřizovatelskou pravomoc měst a obcí, případně okresů nebo i MK ČR. Někde se posléze obnovovala městská a místní muzea tam, kde existovala již v minulosti nebo se zakládala místní muzea zcela nová. Začala vznikat první privátní muzea – fyzických nebo právnických osob, občanských sdružení, církví a náboženských společností, obecně prospěšných společností (po roce 1995) atd. Na utváření sítě muzeí se občas podepsaly také tendence účelového slučování (módní hlavně koncem 90. let), které však často nepřežilo ani 2 či 3 roky.

Za pouhých pět let, od roku 1991 do roku 1995, stoupl počet samostatných muzeí, galerií a památníků o 133 a za dalších pět let o další bezmála stovku. Ke konci roku 2000 bylo v ČR 440 muzeí. Počet muzeí rostl i v dalších letech, ale již podstatně pomaleji. Za deset let do roku 2010, se zvýšil jejich počet již jen o zhruba 20 až 30, vesměs menších privátních muzeí nebo galerií, jiná přitom zase zanikala. Období let 1991 až asi 2000 lze tedy přirovnat k boomu zakládání muzeí na konci 19. stol. až začátku 20. stol., který souvisel s výše zmíněným „národopisným hnutím“.

Po roce 2010 se muzejní síť co do celkového rozsahu ustálila, přesněji řečeno, počet muzeí se zvyšoval jen pozvolna a nevýrazně. Současný stav přibližuje níže uvedená podrobnější analýza statistických dat za léta 2012 – 2014.

2. 2. POČET MUZEÍ V LETECH 2012 – 2014

K 31. 12. roku 2012 bylo v ČR registrováno (dle odevzdaných statistických výkazů) celkem **482** muzejních institucí (samostatných muzeí, galerií a památníků). Ke konci roku 2014 dosáhl jejich počet čísla **489**. Rozložení celkového počtu muzeí podle krajů ukazuje níže tabulka č. 1.

Nárůst počtu muzeí za sledované tři roky o 7 subjektů byl provázen zánikem, resp. zastavením činnosti 4 muzeí (nově jich vzniklo 11). Byla to až na výjimky vesměs menší privátní, různě specializovaná muzea nebo galerie. Lze předpokládat, že z těch „nových“ nejméně tři nemají charakter skutečného muzea (nenaplnují atributy muzea podle definice ICOM). Většina ze „zaniklých“ muzeí neexistovala déle než 5 let. Tato fakta ukazují, že se již nejedná o výrazný proces zakládání muzeí, který jsme zaznamenali v 90. letech minulého století. Změny posledních tří let jsou jen víceméně očekávatelným a přirozeným pohybem sítě muzeí, statisticky nevýrazným. Podobný stav lze zřejmě očekávat i v příštích letech. Navíc není zcela jasné, zda některé z „nových přírůstků“ muzeí neexistují již delší dobu a až nyní se přihlásila k povinnosti zpracovávat statistický výkaz.¹²

V období 2012 až 2014 se také měnil, byť nevýrazně, **počet muzeí**, která zůstávají **dočasně mimo provoz** (2 až 2,9% muzeí – viz v tab. č. 1). Srovnání s několika lety před sledovaným obdobím ukazuje, že dochází k viditelnému poklesu počtu muzeí vyřazených z provozu. Tak např. ještě v roce 2010 jich bylo z celkového počtu 21 (3,1 %). Podrobnější analýza těchto institucí ukazuje, že k roku 2014 v souboru muzeí zřizovaných státem nebylo žádné muzeum mimo provoz, v případě muzeí zřizovaných kraji to byla 2 muzea, obcí 4 muzea, privátní sféry také 2 muzea a v případě spolkových muzeí 4 muzea. Dostupná statistická data nám zatím neumožňují rozpoznat, kolik muzeí zůstává mimo provoz dlouhodobě (např. více než 5 let), stejně tak jako příčinu „dočasného“ zastavení činnosti.

Narazili jsme již také na to, že ne všechny zpravodajské jednotky, které odevzdávají statistický výkaz a jsou součástí posuzovaného souboru muzeí, také odpovídají charakterem své činnosti definici muzea ICOM. Některé nejsou muzei v pravém slova smyslu. Z celkového výše uvedeného počtu zpravodajských jednotek k roku 2014 bylo takových evidentních **nemuzeí** či **kvazimuzeí** hrubým odhadem 80 – 100, avšak zcela jistě nejméně 37, což představuje četnost zhruba v rozmezí od 8 do 20 %.

Na druhé straně je celkem **262** zpravodajských jednotek, které ve statistických výkazech k uvedenému roku i v předchozích letech uvedly, že mají sbírky registrovány v **Centrální evidenci sbírek (CES)**. Pracují tedy v režimu Zákona č. 122/2000 Sb. a jejich sbírky tvoří v rámci národního

¹² Jako konkrétní příklad lze uvést docela agilní Dobrovická muzea na Mladoboleslavsku. Jako „nový přírůstek“ mezi zpravodajskými jednotkami se objevují se svým statistickým výkazem za rok 2014, ale ve skutečnosti existují již od roku 2010.

Tabulka 1: Celkový počet muzeí, galerií a památníků v krajích v letech 2012 a 2014

Kraj	Počet muzeí v roce 2012	z toho mimo provoz (2012)	Počet muzeí v roce 2014	z toho mimo provoz (2014)
Praha	38	3	37	2
Středočeský	72	3	74	0
Jihočeský	39	2	41	3
Plzeňský	35	1	36	1
Karlovarský	12	0	12	0
Ústecký	27	0	28	0
Liberecký	27	0	27	0
Královéhradecký	46	2	47	1
Pardubický	33	3	35	1
Vysočina	36	0	36	1
Jihomoravský	41	0	41	1
Olomoucký	20	0	18	0
Zlínský	24	0	24	0
Moravskoslezský	32	0	33	0
CELKEM	482	14	489	10

kulturního dědictví za oblast muzejnictví „*národní kulturní poklad*“, který je hodný zvláštní péče a ochrany. Ostatních muzeí, která nepatří do tohoto výběru, a přesto snesou víceméně kritéria definice muzea ICOM, je **asi 100 až 150**.¹³ Drtivou většinou se často jedná o malá privátní nebo spolková a obdobná muzea s různou právní formou a různým druhem zřizovatelů; rozmanitý je i rozsah a úroveň jejich činnosti. Představují však fenomén, který si jistě zaslouží hlubší pozornost a zmapování.¹⁴

Mnohá muzea provozují kromě svého ústředního (základního) pracoviště ještě nějakou pobočku či více poboček. Takových muzeí bylo k **31. 12. 2014** celkem **117**, což představuje **23,9 %** z celkového počtu zpravodajských jednotek. Všech **poboček bylo** k tomuto datu **872**. V počtu poboček jsou mezi muzei velké rozdíly. Většina muzeí z této skupiny má 1 až 3 pobočky. Jsou

¹³ Stanovit přesněji početnost skupiny muzeí mimo CES bude možné, až po zavedení registračního systému a budeme moci klasifikovat některá „nemuzea“ jako instituce muzeím příbuzné (kvazimuzea) apod. Nyní se lze dopracovat pouze k odhadu. Výše uvedeně číslo vychází z počtu 489 zpravodajských jednotek k r. 2014, z nichž 262 funguje v režimu zákona 122/2000 Sb. Je otázkou kolik ze zbývajících 226 zpravodajských jednotek lze ještě zařadit mezi muzea v pravém slova smyslu a kolik je „nemuzeí“. K odhadu počtu „nemuzeí“ viz předchozí poznámka.

¹⁴ Ze seznamu zpravodajských jednotek k 31. 12. 2014 (obsažen je v publikaci NIPOS „Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR v roce 2014“) autor podle názvu vytipoval asi 50 „podezřelých“ subjektů. Ty byly následně posuzovány podle definice muzea ICOM a prezentace činnosti každého z nich na webu. Takto bylo odhaleno 37 evidentních „nemuzeí“. Ve skutečnosti se mnoho „nemuzeí“ neprozradí na první pohled svým názvem, nehledě na neexistenci pro daný účel detailněji propracovaných kritérií. Z těchto skutečností vychází výše uvedený odhad

však také muzea, která jich mají 10 a více. Nemusí to být jen velké ústřední instituce.¹⁵ Uvedená čísla, z pohledu interpretace jejich významu, ilustrují jen míru integrace muzejních provozů, nic víc. Nemáme zatím možnost uvedená data porovnávat se situací v jiných zemích.

Celkový počet poboček muzeí se v průběhu zkoumaných let měnil. Je to však ovlivněno zejména posunem v metodickém vymezení pojmu „pobočka“ u řady zpravodajských jednotek. Ještě před několika lety vládla při vyplňování této položky statistického výkazu v podstatě velká libovůle. Od roku 2012 je tento termín v zájmu sjednocení upřesněn v Metodických vysvětlivkách k ročnímu statistickému výkazu, který AMG se souhlasem NIPOS zveřejnila na své webové prezentaci. Některé zpravodajské jednotky proto přehodnotily dřívější výklad zmíněného pojmu. Proto zatím upouštíme od porovnávání vývoje počtu poboček muzeí před rokem 2014 a od podrobnější interpretace těchto údajů. V dalším období bude žádoucí energičtěji prosadit sjednocení výkladu pojmu „pobočka“.

2. 3. STRUKTURA MUZEÍ PODLE PŘEVAŽUJÍCÍ SPECIALIZACE

Spolu s početním stavem se po roce 2000 v zásadě ustálila také síť muzeí co do jejich struktury a zaměření (specializace), které vyjadřuje převládající předmět sbírek a zaměření výstavní činnosti. Třídění zvolené ve statistickém výkazu (tabulka „A“) obsahuje 9 klasifikačních kategorií, které jsou modifikovanou podobou obvyklého členění užívaného v řadě evropských zemí.

V počtech muzeí podle jednotlivých kategorií klasifikace se neobjevily mezi roky 2012 až 2014 žádné výraznější rozdíly. Pouze v blíže nespecifikované skupině „Ostatní“ klesl počet muzeí, který se naopak změnil v nárůst ve skupině „Všeobecné, kombinované (vlastivědné)“. Řada muzeí patrně po roce 2012 reagovala na výklad pojmů klasifikačních skupin v Metodických vysvětlivkách. Přesto i ke konci roku 2014 zůstal vysoký počet muzeí (99 zpravodajských jednotek, tj. 20 %) zařazených v klasifikační skupině „Ostatní“¹⁶. Tato skupina by však měla být „obsazována“ pouze výjimečně. Ukazuje se tak, že mnohá muzea před vyplněním výkazu zřejmě ještě Metodické vysvětlivky plně nezohlednila. V ostatních specializačních skupinách jsou rozdíly mezi roky 2012 až 2014 již jen v jednotkách případů. Vesměs to zřejmě souvisí se změnami v síti muzeí tj. se zanikáním a vznikáním těchto institucí. Je třeba dodat, že příslušnou část statistického výkazu nevyplnilo několik zpravodajských jednotek (v roce 2014 tři). Přes všechny výše uvedené výhrady

¹⁵ Deset a více poboček se v roce 2014 vyskytuje v 6 muzeích. Mezi ně patří Národní muzeum v Praze (19 poboček), Muzeum hlavního města Prahy (11), Technické muzeum v Brně (12), Moravské zemské muzeum v Brně (11), ale také Slovácké muzeum v Uherském Hradišti (12) a Muzeum Novojičínska v Novém Jičíně (10). K desítkě poboček se blíží ještě Galerie hlavního města Prahy (8) a Muzeum Těšínska v Českém Těšíně (9).

¹⁶ V roce 2012 se do skupiny „Ostatní“ řadilo ještě 23 % muzeí a v roce 2013 jich bylo 22 %.

Tabulka 2: Struktura muzeí podle specializace (převládající předmět sbírek a výstavní činnosti podle stavu k 31. 12. 2014

Klasifikace muzea (typ a zaměření)	Počet muzeí	Podíl v [%]
1 Výtvarné umění	52	10,8
2 Umělecké obory ostatní	21	4,3
3 Archeologie a historie	25	5,1
4 Historie přírody a přírodovědné obory	3	0,6
5 Věda a technika	38	7,8
6 Etnografie (etnologie) a antropologie	12	2,5
7 Všeobecné, kombinované (vlastivědné)	232	47,7
8 Skanzeny	4	0,8
9 Ostatní	99	20,4
Celkem klasifikovaných muzeí	486	100

jsou údaje obsažené v tabulce „A“ statistického výkazu jediným nástrojem, který umožňuje nahlednout alespoň zhruba do struktury muzeí podle jejich zaměření a specializace.

Celkové výsledky patrně z výkazů za rok 2014 ukazuje tabulka č. 2. Srovnávat je s údaji z roku 2012 a 2013 však není – s ohledem na výše uvedené skutečnosti – zcela namístě.

K proporčnímu zastoupení muzeí seskupených podle zaměření a specializace je třeba konstatovat, že:

- **nejpočetnější skupinu představují tzv. muzea všeobecná, víceoborová, kombinovaná, tradičně označovaná také jako vlastivědná. Pro zjednodušení textu budeme dále užívat termín muzea všeobecná, byť jsme si vědomi, že přesně nevystihuje tento muzejní fenomén. K této skupině se hlásí (viz tab. č. 2) 47,7 % institucí (232 subjektů). Převážně to jsou regionální muzea na úrovni obcí a krajů, ale také státní muzea (zemská a národní muzeum). Ojediněle jsou mezi nimi i menší muzea spolková. Všeobecná muzea představují v tomto rozsahu formu, která je výsledkem specifického vývoje českého muzejnictví a prakticky dnes nemá v takovém rozsahu v zahraničí obdobu. Její postavení v českém muzejnictví a perspektivy rozvoje, zvláště pokud se jedná o regionální muzea, představuje problém, který si zaslouhuje odpovídající řešení. Na rozdíl od stavu před deseti a více lety, kdy všeobecná muzea tvořila kolem 6 % všech muzeí, dnes početně posilují muzea specializovaná (ta v mnoha jiných zemích převažují).**
- **specializovaná muzea zaměřená na jeden základní obor nebo téma své dokumentační a prezentační činnosti, jak je výše uvedeno, početně narůstají. Největší skupinu v rámci těchto institucí tvoří muzea výtvarného umění, galerie. Je jich 10,8 % (52 institucí); s muzei zaměřenými na ostatní obory umění dohromady to je dokonce více než 15 %. Třetí výraznou a návštěvnícky přitažlivou skupinou jsou muzea zaměřená na vědu a techniku, jichž je 7,8 %. Ostatní typy specializovaných muzeí se pohybují v počtech v řádu jednotek, maximálně do 25 subjektů.**
- **v budoucnu bude nutné upřesnit klasifikační pojmy v Metodických vysvětlivkách a trvat na jejich uplatnění v praxi. To by mělo mít za následek další redukci zmíněné neurčité klasifikační skupiny „Ostatní“. V této souvislosti lze předpokládat, že naopak početně vzroste skupina č. 3, možná i skupina č. 5.**

2. 4. STRUKTURA MUZEÍ PODLE ZŘIZOVATELE A PRÁVNÍ FORMY

Ve struktuře muzeí podle zřizovatele ve stavu ke konci roku 2014 lze rozlišit několik základních skupin:

Stát je zřizovatelem 27 muzeí (5,5% všech muzeí): z nich největší část (19 institucí) zřizuje Ministerstvo kultury.¹⁷ Ostatní rezorty zřizují 4 muzea a 4 další muzea jsou organizačními útvary státních podniků nebo jiných organizací zřizovaných ministerstvy (státem) mimo MK. ¹⁸Počet státních muzeí se několik posledních let prakticky nemění. Jsou mezi nimi muzea národní a tzv. „ústřední“ a to jak všeobecná, tak zejména specializovaná. Je tam i několik muzeí, která se rozsahem sbírek, celkovou velikostí i charakterem činnosti blíží muzeím krajů, ale mají jako přidanou hodnotu některou tematickou specializaci, která je z hlediska prezentace národní kultury a historické tradice zásadní (např. Husitské muzeum v Táboře, Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodu). Rozsahem sbírek, odborným potenciálem i činnosti vůči veřejnosti představují státní muzea z celostátního hlediska velmi výrazný potenciál.

Zvláštní skupinkou muzeí jsou **muzea univerzitní**. Jejich zřizovatelem jsou veřejnoprávní vysoké školy, univerzity. Nepřímo tedy, přes své zřizovatele, jsou napojeny na státní rozpočet. Za bezprostředně státní instituce je však nelze považovat. Těchto univerzitních muzeí je nyní pět, avšak pouze dvě z nich jsou registrována muzejní statistikou.¹⁹ Univerzitní muzea jsou nevelká specializovaná muzea, která jsou často napojena na výzkumnou a pedagogickou činnost školy. Nicméně jsou přístupná i veřejnosti a mají často poměrně intenzivní kontakty s obdobnými zařízeními v zahraničí.

Další početně malou, skupinu tvoří **muzea zřizovaná hl. m. Prahou a městem Brnem**. Muzea zřizovaná těmito městy jsou natolik významná charakterem a rozsahem sbírek i potenciálem činností, včetně působení na veřejnost, že je nelze srovnávat s muzei zřizovanými ostatními městy a obcemi, či většinou krajů. Spíše jsou srovnatelná s většími muzei státními. Jedná se konkrétně

17 Na serveru MK ČR je mezi muzei zřizovanými MK ČR prezentováno 18 institucí. Statistika NIPOS registruje mezi muzei MK navíc ještě Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (je to organizace zřizovaná MK ČR), jehož organizační součástí je Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy ve Strážnici (jde o skanzen). K výše uvedenému počtu muzejních organizací zřizovaných MK ještě je nutno poznamenat, že Národní památkový ústav (zřizován rovněž MK ČR) spravuje ještě např. muzeum v přírodě Soubor lidových staveb v Hlinsku, Hipologické muzeum ve Slatiňanech a Muzeum lidové architektury v Zubrnici. Tyto subjekty ovšem statistika muzeí NIPOS neregistruje. Viz k tomu text v úvodní kapitole.

18 Jedná se o Poštovní muzeum Praha (Česká pošta, s. p.); Krkonošské muzeum Vrchlabí (Správa KRNP); Muzeum při správě NP a CHKO Šumava ve Vimperku; nepřímo sem zřejmě ještě patří i Hasičské muzeum města Ostravy zřizované Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje.

19 Statistické výkazy postihují pouze České farmaceutické muzeum v Hradci Králové (UK Praha) a Muzeum restaurování a historických technologií Litomyšl (Univ. Pardubice). Mimo statistiku ovšem existují dále Hrdličkovo muzeum člověka v Praze (UK Praha); Mendlovo muzeum (UJEP Brno) a Mineralogické muzeum Ústavu geochemie, mineralogie a nerostných zdrojů PF UK (UK Praha).

o Muzeum hl. m. Prahy, Galerii hl. m. Prahy a o Muzeum města Brna. K těmto třem institucím je ve statistických výkazech mechanicky přiřazena i jedna další instituce – Dům umění města Brna, p. o., která však není muzeem v pravém slova smyslu.

Kraje v ČR (mimo Prahu) zřizují celkem **94 muzeí**²⁰ (19,2% všech muzeí). Muzea zřizovaná kraji tvoří v zásadě dvě velikostní skupiny. Jsou to jednak velká nebo středně velká, kdysi krajská muzea a galerie, která po revoluci v r. 1989 a po zrušení tehdejších krajů (1990) přešla pod zřizovatelskou pravomoc MK ČR.²¹ V rámci reformy veřejné správy byla tato muzea státem předána (roku 2001) do zřizovatelské pravomoci nově vytvořených krajů. Dále do této skupiny byla s důležitými výjimkami převedena (po zrušení okresních úřadů) někdejší okresní muzea. Některá z 94 muzeí krajů provozují pobočky (je jich celkem 182).

Rozsahem svých sbírek a potenciálem činnosti představují muzea zřizovaná kraji spolu s muzei zřizovanými státem, městy Prahou a Brnem a několika málo jednotlivými institucemi z ostatních skupin, základní část českého muzejnictví. Je tomu jak co do kvality a rozsahu muzejních sbírek, tak i celkového objemu pracovních výkonů oboru muzejnictví.

Obce a města jsou zřizovateli celkem **253 muzeí** (51,7% všech muzeí). Muzea obcí a měst představují z pohledu rozsahu sbírek, personálního i prostorového vybavení a také odborných aktivit a působení na veřejnost, velmi pestrou škálu. Mezi nimi jsou i větší (velká) muzea svou velikostí srovnatelná s muzejními institucemi krajů, jako např. Muzeum města Ústí n. L. nebo Ostravské muzeum v Ostravě. Také některá městská muzea provozují pobočky. Je jich přirozeně méně (celkem 43). Na druhém pólu jsou četná a co do počtu převažující malá muzea, z nichž některá spravuje třeba i jeden pracovník na částečný pracovní úvazek. V této skupině muzeí se patrně také vyskytuje i větší počet institucí, honosících se sice názvem „muzeum“, ale ve skutečnosti nenaplňující standard v podobě definice muzea ICOM.²² Muzea měst a obcí často nelze srovnávat výkony a sbírkovým bohatstvím s muzei výše uvedených skupin, ale sehrávají důležitou roli (někde nezastupitelnou) při vytváření vědomí sounáležitosti obyvatel měst a obcí s daným regionem. Pěstují povědomí o historických a kulturních tradicích nebo (častěji u specializovaných muzeí) jsou prvkem reprezentace kulturních hodnot patřících k příslušné lokalitě.

Naprostá většina muzeí zřizovaných státem, kraji, městy a obcemi má právní formu příspěvkové organizace státu nebo příspěvkové organizace kraje, případně obce. Státní muzea mají

20 Jedno z těchto muzeí je napojeno na kraj jenom nepřímo. Jedná se o Muzeum staré zemědělské techniky Třebíč, které je součástí Středního odborného učiliště řemesel v Třebíči, zřízeného krajem Vysočina.

21 Spolu s krajskými muzei a galeriemi byly pod MK ČR převedeny též okresní galerie. Okresní muzea zůstala v gesci Okresních úřadů do konce jejich existence.

22 Dle názoru autora až třetina z celkového počtu této skupiny muzejních institucí.

Tabulka 3: Přehled muzejních institucí v ČR k roku 2014 podle zřizovatelů

Ukazatel	Počet	Poznámka	
státní muzea	27	z toho zřizuje MK ČR 19 institucí	
univerzitní muzea	2	dle výkazu, skutečně 5 subjektů	
muzea zřizovaná městem Praha a Brno	4	dle výkazů, 1 nemá charakter muzea	
muzea krajů	94	kraje mimo Prahu	
muzea města obcí	253	města mimo Prahu a Brna	
ostatní zřizovatelé a typy muzeí	109	z toho:	
CELKEM	489	podnikatelské subjekty	35
		podnikatelé – fyzické osoby	26
		občanská sdružení (spolky)	32
		obecně prospěšné společnosti	7
		círky, církevní společnosti	5
		jiné (nadace apod.)	4

ojedinele i právní formu organizační složky příslušného zřizovatelského orgánu státu, v případě obcí je počet muzeí se statutem organizační složky obce častější.²³

Státní správa a územní samospráva je zřizovatelem celkem 77,6 % (statistickými výkazy postižitelných) muzejních institucí.

Ostatní muzea jsou poměrně pestrou směsí několika nepočtených skupin muzeí majících rozdílnou právní formu a různě zřizovatele. Tuto skupinu muzeí ke konci roku 2014 představovalo **109 muzeí, což je 22,4 % z jejich celkového počtu**. Zmíněný soubor lze dále členit do šesti skupin a to na: muzea podnikatelských subjektů (akciové společnosti, s. r. o. atd.); podnikatelů – fyzických osob; spolků (občanských sdružení); obecně prospěšných společností; muzea církví a církevních společností a jiná muzea (například nadací).

Podrobněji viz výše uvedená tab. č. 3.

²³ Muzea mající právní formu příspěvkové organizace nebo organizační složky jsou zřizována podle zákonů č. 128/2000 Sb.; č. 129/2000 Sb.; č. 219/2000 Sb.

3. ZAMĚŠTNANCI

3. 1. ZAMĚŠTNANCI A MZDY

V roce 2014 pracovalo v muzeích ČR **celkem 8885 zaměstnanců** (fyzických osob). V **přepočtu na plně zaměstnané osoby** to bylo **celkem 5956,3 pracovníků**. Při srovnání s předchozími lety se ukazuje, že od r. 2012 celkový počet zaměstnanců ve fyzických osobách v jednotlivých letech kolísá o ± 154 zaměstnanců (1,7 %), avšak stav pracovníků v přepočtu na plně zaměstnané osoby vzrostl. Nárůst od r. 2012 činil početně 263,9 plných pracovních úvazků (+ 4,6 %). V souvislosti s tím třeba dodat, že určitá – jistě malá – část tohoto nárůstu připadá na vrub zvýšení počtu muzeí. Od roku 2012 jich přibýlo celkem 7, byla to však malá muzea měst a obcí, takže pro období 2012 – 2014 lze předpokládat mírný nárůst početního stavu pracovníků přibližně o 3%.

V další analýze se pokusíme ukázat strukturu muzejního personálu a postihnout specifika hlavních skupin muzeí. Z celkového počtu pracovníků muzeí bylo k roku 2014 vykázáno v **kategorii odborných pracovníků 2971 osob**. To představuje **49,9 % z celkového počtu zaměstnanců** (v přepočteném stavu). Za odborné pracovníky se (pro účely statistického výkazu) považují vědecktí pracovníci, kurátoři sbírek, kvalifikovaní konzervátoři, restaurátoři, lektori a pracovníci managementu muzea. Jde tedy vesměs o zaměstnance s vysokoškolskou kvalifikací, popř. o středoškoláky. Na mírném zvýšení celkového počtu zaměstnanců se zřejmě z větší míry podíleli odborní pracovníci (52 % z celkového přírůstu). V jejich prospěch se mění i struktura zaměstnanců. V roce 2012 bylo odborných pracovníků 46,5 % z celkového počtu všech zaměstnanců, jejich podíl tedy do roku 2014 vzrostl o 3,4 procentní body.

Je zřejmé, že se uvedené tendence ve vývoji struktury a počtu zaměstnanců muzeí projevovaly v jednotlivých skupinách muzeí s určitými odchylkami:

- ve státních muzeích (tj. 27 institucí) pracovalo v r. 2014 celkem 2294 pracovníků, což je 38,5 % všech zaměstnanců muzeí (nárůst jejich počtu od r. 2012 činil +2,1 %): z toho bylo 51,2 % odborných pracovníků, tj. o něco více, než činil celkový průměr.
- v muzeích krajů (94 institucí) pracovalo celkem 2579,6 pracovníků a to je 43,3 % ze všech zaměstnanců muzeí. V krajských muzeích k nárůstu počtu zaměstnanců nedošlo, naopak nastal jejich pokles o 0,5 %. Podíl odborných pracovníků na celkovém počtu zaměstnanců je rovněž mírně pod hranicí průměru (48,4 %) a od roku 2012 tento podíl klesl o 0,6 p. b.
- v muzeích měst a obcí (253 institucí) bylo zaměstnáno celkem 567,4 osob, což je 9,5 % všech zaměstnanců muzeí. Podíl odborných pracovníků na počtu všech zaměstnanců těchto muzeí činil 57 %. Od roku 2012 tento podíl vzrostl o 5,6 p. b., stejně jako celkový počet zaměstnanců těchto muzeí (+ 5,7 p. b.). Vyšší podíl odborných pracovníků v muzeích měst a obcí než v ostatních skupinách je přirozený. Je dán celkovým

počtem zaměstnanců muzeí měst a obcí (v průměru 2,24 zaměstnance na 1 muzeum), při čemž existuje velká kumulace funkcí (různých činností) u jednotlivých osob.

- ve zbývajících skupinách muzeí (univerzitní muzea, muzea zřizovaná městy Praha a Brno, muzea ostatních zřizovatelů a právních forem – celkem 115 institucí) pracovalo celkem 711,3 zaměstnanců, což je 11,9% ze všech zaměstnanců muzeí. Tato muzea představují nehomogenní soubor několika různých a početně malých skupin muzejních institucí. Objemem pracovní kapacity i rozsahem činnosti z nich vyčnívá již několikrát zmiňované Židovské muzeum v Praze. Podíl odborných pracovníků na počtu všech zaměstnanců této skupiny muzeí činil 31,5%.

Pracovníci muzeí pobírali v roce 2014 průměrnou mzdu ve výši 20,2 tis. Kč měsíčně. Během sledovaných tří let se od r. 2012 průměrná mzda zvýšila o zhruba 4,5%. Rozdíl průměrných mezd v jednotlivých skupinách muzeí se pohyboval v r. 2014 od nejnižší mzdy v muzeích měst a obcí ve výši 17,4 tis. Kč měsíčně, přes 20,4 tis. Kč v muzeích krajů a 20,1 tis. Kč v muzeích státních až po 26,7 tis. Kč v některých muzeích mimo sféru státu a veřejné správy.²⁴

V muzeích bylo v roce 2014 vyplaceno 113 260 tis. Kč ve formě ostatních osobních nákladů. V přepočtu pomocí průměrné mzdy by to představovalo dalších 467 plných pracovních úvazků.

3. 2. DOBROVOLNÍCI

V muzeích se pracovním uplatňují také dobrovolníci. Za dobrovolného pracovníka je považován člověk, který bez nároku na finanční odměnu a na základě smlouvy (dohody) poskytuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch muzea.²⁵ V roce 2014 se na činnosti muzeí podílelo, vyjádřeno ve fyzických osobách, celkem 1423 dobrovolníků. Z výše uvedeného souhrnného počtu muzejních pracovníků (fyzických osob) to je 16%. Tento údaj však nemá, jak bude dále patrné, zásadní význam. V letech 2012 i 2013 se zapojil do práce muzeí větší počet dobrovolníků; v roce 2012 činil jejich podíl na celkovém počtu pracovníků muzeí 20%.

Počet dobrovolníků vyjádřený přepočtem na plně zaměstnané je však nesrovnatelně nižší, v roce 2014 dosáhl jen asi 44 osob. To představuje pouze 0,74% z celkového počtu pracujících v muzejnictví na plný úvazek. V roce 2012 tento podíl činil 1,3% (jednalo se o celkem 45 dobrovolníků v přepočtu na plně zaměstnané). Z toho je zřejmé, že počet dobrovolníků zapojených

²⁴ Výpočet průměrné mzdy může být dílčím způsobem zkreslen tím, že některá muzea mimo sféru muzeí státní a veřejné správy ekonomické údaje v ročním statistickém výkazu o muzeu nevyplnila nebo vyplnila jen částečně. Týká se to muzeí s celkem asi se 170 zaměstnanci. Při eliminaci těchto muzeí činí průměrná mzda zaměstnanců muzeí k roku 2014 celkem 20,3 tis. Kč měsíčně. Za věrohodný lze považovat výše v textu uvedený výpočet průměrné mzdy u zaměstnanců muzeí státní a veřejné správy. U všech skupin těchto muzeí došlo od r. 2012 do r. 2014 k mírnému růstu průměrné mzdy od + 2,7% (muzea krajů) do +4,7% (muzea státní a muzea měst a obcí).

²⁵ Problematika dobrovolnictví je u nás částečně řešena Zákonem č. 198/202 Sb., o dobrovolnické službě, a novelou provedenou zákonem č. 86/2014 Sb. a Metodickým doporučením MK pro dobrovolnictví v kultuře a umění.

Tabulka 4: Podíl dobrovolníků na celkovém počtu zaměstnanců muzeí podle typu zřizovatele

Ukazatel	Muzea podle zřizovatelů									
	Státní muzea	Město Praha a Brno	Kraje	Města a obce	Podnikatelské právnické osoby	Podnikatelské fyzické osoby	Spolky	DPS	Círky	Ostatní (nadace aj.)
Počet dobrovolníků celkem	205	6	497	415	31	10	230	0	29	0
Procento z celkového počtu zaměstnanců	6,8 %	1,4 %	14 %	18 %	18 %	25 %	90,2 %	0	19 %	0
Opracováno za rok v průměru hod. týdně v přepočtu na 1 dobrovolníka	1,1	0,9	0,7	1,3	2,7	3,4	1,8	0	0,5	0

do práce muzeí měl od roku 2012 sestupnou tendenci, ačkoli to neplatilo pro všechny kategorie muzeí.

Je zcela zřejmé, že dobrovolnická práce je typická či přímo existenčně významná pro **spolková muzea** (muzea občanských sdružení apod.). Dle statistického výkaznictví bylo těchto muzeí v roce 2014 jen 32 (30 muzeí, 2 galerie) a z nich byla 4 mimo provoz. V těchto muzeích kromě vykázaných 230 dobrovolníků (v průměru 7,2 na jedno muzeum) pracuje za finanční odměnu v přepočtu na plně zaměstnané osoby celkem 16 zaměstnanců²⁶ (v průměru 0,5 úvazku na jedno muzeum). Podle vykázané práce v hodinách je zřejmé, že se jeden dobrovolník věnoval práci ve prospěch „svého“ muzea v průměru 1,8 hod. týdně.

Více než 2 hod. týdně se v průměru věnují pomoci muzeu ještě dobrovolníci, zapojení do práce **muzeí zřizovaných soukromými subjekty – právníky a fyzickými osobami**. Lze předpokládat, že do práce soukromého muzea bývají v určité míře zapojeni i přátelé a rodinní příslušníci majitele. Mezi jednotlivými muzei spadajícími do této skupiny existují, co do rozsahu a podmínek činnosti a tím i zapojení dobrovolníků, poměrně velké rozdíly.

Více než tři čtvrtiny dobrovolníků (přesněji 78,5%) jsou zapojeny do práce muzeí státu, krajů, obcí a měst. Ve **státních muzeích** činil v roce 2014 jejich počet 205 osob. V porovnání s rokem

²⁶ Že jde u těchto „zaměstnanců“ jenom o určitou odměnu, svědčí vykázané mzdové náklady propočítané na jednoho zaměstnance spolkového muzea. Je to v průměru o 4 700 Kč měsíčně. Navíc počet odměňovaných pracovníků spolkových muzeí od r. 2012 celkově klesl.

2012 to představuje nárůst o téměř 100 %, zatímco objem práce v hodinách se zvýšil jenom asi o 60 %. To ukazuje, že **se snížil průměrný objem práce připadající na jednoho dobrovolníka**. Z disponibilních údajů lze také odvodit, že státní muzea využívají dobrovolné pracovníky ve větším počtu a na kratší pracovní úkony (viz níže připojená tabulka). Platí to ještě výrazněji pro **muzea krajů** a zčásti i pro **muzea měst a obcí**. Nicméně i v této skupině muzeí je nutné předpokládat výrazné individuální rozdíly.

Je zřejmé, že **zapojení dobrovolníků do práce muzeí je v praxi záležitostí zcela okrajovou**, navíc má sestupnou tendenci. Žel, zatím nemáme možnost srovnat naše zjištění se situací v jiných zemích.

4. SBÍRKY

4. 1. SBÍRKOVÉ PŘEDMĚTY

Základním objektem činnosti muzeí jsou sbírky, které představují věcnou paměť určitého společenství a jsou nepostradatelnou součástí kulturního dědictví. Posláním muzea, odlišujícím je od jiných obdobných institucí, je vytvářet, resp. zkvalitňovat sbírky, a ty uchovávat a chránit pro budoucí generace.

V roce 2014 bylo ve 489 muzeích uloženo celkem **22 747 552 evidenčních čísel sbírkových předmětů** (dále jen „evč. sbpř.“). Statistický výkaz sbírek je veden v evidenčních číslech, přičemž na základě kvalifikovaného odhadu lze předpokládat přibližně 65 miliónů sbírkových předmětů²⁷. **Během sledovaných tří let** (od roku 2012) se **sbírky muzeí rozrostly** (v evidenčních číslech o 185 867, tj. o 0,8 %). V tomto výpočtu ovšem nejsou zahrnuty nově zapsané přírůstky a oproti tomu ani počet sbírkových předmětů ve sledovaném roce vyřazených (v těchto údajích jsou velké nesrovnalosti²⁸). Ukazuje se, že některé zpravodajské jednotky svou evidenci stále ještě upřesňují v souvislosti s probíhajícími inventarizacemi sbírek, jiné si zřejmě uvědomily, že léta vykazovaly ve skutečnosti počet sbírek v kusech. A nyní je převádějí na počet v evidenčních číslech a proto celkový počet svých sbírkových předmětů různě upravují. V menším rozsahu to zřejmě způsobuje sám systém výkazu počtu sbírkových předmětů v evidenčních číslech.²⁹ Nárůst nebo pokles sbírek v celkovém sumáři ročních statistických výkazů ovlivňuje dílčím způsobem i pohyb v počtu zpravodajských jednotek, tj. zanikání a vznikání muzeí. Dopracovat se objektivního statistického vyhodnocení nárůstu sbírek je zatím problematické. Je třeba patřičně působit na zpravodajské jednotky a zřejmě také provést formální úpravy příslušné části statistického výkazu a jeho metodických vysvětlivek.

V souladu s předloženými daty muzeí **bylo v roce 2014 z jejich sbírek vyřazeno 9 492 evč. sbpř.** (0,04 % z celkového fondu). Vyřazování přebytečných sbírkových předmětů bylo v roce 2014 **bez- mála o třetinu rozsáhlejší než v předchozích letech**. V roce 2014 nejvíce vyřazovala předměty pro

27 Viz k tomu FIALOVÁ Dagmar: Vyhodnocení výzkumu. Analýza sbírkových fondů muzeí ČR 1994 – 1996, Muzejní obzory 2/1999. Praha AMG 1999. Novou analýzu k roku 2010 vyhodnotila a výše citované závěry potvrdila Šárka RABOVÁ v diplomové práci obhájené na FF Univerzity Pardubice v roce 2013 (dosud nepublikováno).

28 V roce 2014 to bylo zapsáno jako nové přírůstky celkem 115 122 evč. sbpř. a za sledované tři roky 463 429 evč. sbpř. Odepsáno mělo v roce 2014 být 9 492 evč. sbpř. a za tři roky 22 921 evč. sbpř. Po odečtu odpisů by měl počet sbírek od roku 2012 do roku 2014 narůst o 440 508 evč. sbpř. Rozdíl mezi vykázaným celkovým počtem sbírek v r. 2014 a 2012 dává však nárůst jen ve výše uvedeném počtu 185 867 evč. sbpř.

29 Jde o to, že nový přírůstek do sbírky vykázaný ve statistickém výkazu jako jedno evidenční číslo (jedno přír. číslo.) se do dvou let může v některých případech po provedené katalogizaci změnit na několik evidenčních čísel (inv. č.), protože se pod původním přír. č. skrývalo několik předmětů. Jedno původní evid. č. se tak v procesu jeho zpracování „rozmožní“, ale to se neprojeví v počtu nových přírůstků, protože to přírůstek není.

přebytečnost nebo neupotřebitelnost státní muzea, přesněji muzea zřizovaná MK ČR (6.251 evč. sbpř., 65 % všech vyřazení), a dále muzea krajů (2.591 evč. sbpř., 27 % všech vyřazení).

Důležitým předpokladem uchování a ochrany sbírek – především pro jejich využití ke studiu a zpřístupnění veřejnosti – je jejich evidenční zpracování (katalogizace). Pro muzea pracující v režimu zákona č. 122/2000 Sb. jsou základní požadavky na katalogizaci sbírek, která má podobu systematické evidence, stanoveny tímto zákonem a navazujícími předpisy. Z hlediska efektivního využití katalogů sbírek (systematické evidence) má velký význam jejich digitalizace, zvláště pokud je digitalizovaný slovní evidenční záznam doprovázen zobrazením předmětu v digitální podobě.

4. 2. DIGITALIZACE SBÍREK

Digitalizace sbírek je trendem, který se dnes ve světě muzejnictví prosazuje stále naléhavěji. Naše statistické výkazy v současné podobě umožňují sledovat tři podoby digitalizace muzejních sbírek:

- katalogizace (systematická evidence) o sbírkových předmětech vedená v elektronické podobě prostřednictvím PC (tj. digitalizované evidenční záznamy);
- počty sbírkových předmětů, které jsou doplněny navíc obrazovým záznamem v digitální podobě;
- počty sbírkových předmětů, které jsou prezentovány formou on-line katalogů na internetu.

Z pohledu digitalizace muzejních sbírek lze charakterizovat – v souladu s dostupnými statistickými daty – stav platný v roce 2014³⁰ takto:

- z celkové sumy sbírkových předmětů existuje digitální evidenční záznam (tj. evidence je vedena v elektronické podobě) u 11 585 725 evč. sbpř., tj. u 50,9 % celého sbírkového fondu.
- obrazový záznam v digitální podobě je vedle elektronicky vedené evidence k dispozici u 2 541 292 evč. sbpř., což je 11,2 % celého sbírkového fondu. K tomuto údaji je nutno dodat slovo „pouze“. A to přesto, že ne u všech sbírkových předmětů je efektivní (nutné, účelné) pořizovat ke slovní determinaci předmětu ještě digitální obrazový záznam. U velkého množství předmětů to je zbytečné. Neexistuje však žádná erudovaná analýza, která by z úhmu sbírkového fondu kvalifikovaně odhadla potřebný objem sbírkových předmětů, u něhož je žádoucí vytvořit digitální obrazový záznam.
- Formou on-line katalogů je na internetu prezentováno celkem 1 120 252 evč. sbpř., což představuje 4,9 % z celkového množství sbírek našich muzeí evidovaného ve statistických výkazech. Tento údaj lze označit za alarmující. Ukazuje, že v tomto důležitém okruhu činnosti naše muzea zaostávají za příbuznými institucemi (archivy, knihovny) i za muzejním světem v řadě evropských zemí. Je to mimo jiné také odrazem

30 Srovnání stavu digitalizace sbírek s předchozími lety lze ve výkazech sledovat v zásadě až od roku 2013. Ukazuje vzestup výkonu, ale je to krátký časový interval na to, aby nás ospravedlňoval činit konkrétnější závěry.

absence účinné státní koncepce zpřístupnění digitálního obsahu té části národního kulturního dědictví, které představují muzejní sbírky.

Struktura sbírkových předmětů v muzeích a úroveň jejich digitalizace byla – dle základních skupin muzeí – v roce 2014 následující:

- **státní muzea (27 institucí)** spravovala celkem 9 353 654 evč. sbpř., což je 41,2 % z celého sbírkového fondu všech muzeí. Více než 91 % ze sbírek státních muzeí (8 530 381 evč. sbpř.) spravují muzea zřizovaná MK ČR (19 muzeí). Ve státních muzeích je evidence sbírek vedena elektronicky jen u 44 % jejich sbírek, digitální obrazové záznamy jsou zpracovány v případě 7,7 % sbírkových předmětů a v podobě on-line katalogů je na internetu zpřístupněno 8,9 % sbírek (téměř dvojnásobek celostátního průměru)
- **muzea krajů (94 institucí)** spravovala celkem 9 754 139 evč. sbpř., tj. 42,9 % z celého sbírkového fondu všech muzeí. Elektronická evidence sbírek je zpracována u 50,5 % sbírek těchto muzeí, 10,8 % sbírkových předmětů je v digitální obrazové podobě, v on-line katalogích je zpřístupněno však jen 2,7 % sbírek muzeí krajů
- **muzea měst a obcí (253 institucí)** spravovala celkem 2 189 954 evč. sbpř., což činí 9,6 % z celého sbírkového fondu všech muzeí. Elektronická evidence je zpracována u této skupiny muzeí u 56,8 % sbírek. Digitální obrazové záznamy u těchto muzeí jsou nad celostátním průměrem ve výši 15,8 % sbírek, ovšem jejich zpřístupnění formou on-line katalogů na internetu je jen na úrovni 0,2 %
- **ostatní skupiny a typy muzeí (muzea tvořící různé málo početné nebo nehomogenní skupiny muzeí – celkem 115 institucí)** spravují ve svých sbírkách celkem 1 449 805 evč. sbpř., což je 6,4 % z celého sbírkového fondu všech muzeí. Elektronická evidence je u těchto muzeí vedena dokonce pro 84,6 % jejich sbírkového fondu, digitální obrazové záznamy jsou pořízeny pro 28,7 % předmětů, ale prezentace sbírek formou on-line katalogů na internetu je pouze v případě 7 % sbírek. Nutno dodat, že mezi muzei této skupiny jsou velké individuální rozdíly.

4. 3. SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

Statistické výkazy v současné podobě neumožňují postihnout hlouběji **sbírkotvornou činnost muzeí**. Zůstávají zatím u výše zmíněného a problematického počtu přírůstků sbírkových předmětů a předmětů vyřazených ze sbírek pro přebytečnost nebo neupotřebitelnost. V blízké době bude možné tato data také sledovat i podle specializace (zaměření) muzeí. Nyní je tomu tak jen v případě specializovaných muzeí výtvarného umění (galerie).

Zajímavé by bylo zjistit také strukturu akvizice muzeí podle způsobu získávání sbírek, např. nákupy, dary aj. Jsou k dispozici pouze data o **finanční částce věnované muzeí** z provozních nákladů **na nákup sbírek**. V roce 2014 to bylo celkem **55 549 tis. Kč**. Ve srovnání s obdobím uplynulých pěti let lze konstatovat, že se náklady na nákup sbírkových předmětů pohybovaly v přibližně obdobné výši (maximálně ± 10 %). V roce 2012 bylo vynaloženo na nákupy sbírek

historické minimum sledovaného období (byla to částka 44 127 tis. Kč). V roce 2014 proto tyto náklady vzrostly (proti roku 2012) o 20,6% a v porovnání s rokem 2013 o 9,7%.

Jinak však tomu je z pohledu jednotlivých skupin muzeí. Z celkové částky na nákupy sbírek v roce 2014 čerpala **státní muzea** 40,6% a jimi vynaložené prostředky na nákup sbírek oproti roku 2013 klesly asi o 4 mil. Kč. **Muzea krajů** čerpala 32% z celkových prostředků, což byla podobná částka jako v roce 2013. **Muzea měst a obcí** čerpala z celkové sumy jen 4,9% a jimi vynaložené náklady oproti roku 2013 klesly o 47%. Na **ostatní muzea** připadlo 22,5%, (12 457 tis. Kč). V tom jsou ovšem zahrnuty mimořádné nákupy dvou muzeí (kolem 9 mil. Kč). Jinak muzea z této skupiny vynakládala podstatně méně prostředků a u většiny z nich byl v roce 2014 zaznamenán ve srovnání s rokem 2013 (někdy i výrazný) pokles. Jak je patrné, celkový obraz vývoje prostředků na nákup sbírek v roce 2014 může ovlivnit výkyv způsobený velkou akvizicí několika málo institucí. Většině muzeí přinesl rok 2014 v porovnání s rokem 2013 větší či menší pokles prostředků, které měly k dispozici na nákupy sbírek.

Jak je patrné, s ohledem na relativně malé soubory statistických jednotek v případě muzeí, je třeba přistupovat k hodnocení zkoumané reality na základě celkových či průměrných dat velmi opatrně.

4. 4. PÉČE O SBÍRKY

Základní náplní činnosti muzeí ve vztahu ke sbírkám představují **aktivity směřující k jejich ochraně a uchování**. Mnohé z takových činností lze stěží číselně vyjádřit a porovnávat. Současný statistický výkaz nám umožňuje alespoň nahlédnout do objemu prací a zčásti i finančních prostředků, které jsou vynakládány na **konzervaci, restaurování a preparování muzejních sbírek**. To jsou činnosti pro muzea nepostradatelné a stálé. Jejich zanedbání může mít v krajním případě za následek i selhání v plnění základního smyslu existence muzea, daného mezinárodním standardem ICOM.

V roce 2014 bylo v muzeích **konzervátory ošetřeno celkem 456 620 sbírkových předmětů, restaurováním prošlo 102 264 sbírkových předmětů** a konečně **preparováno bylo** (v případě přírodovědných sbírek) **92 677 předmětů**. Celkem se zásahu konzervátorů nebo restaurátorů a preparátorů v uvedeném roce dočkalo 2,46% z úhrnu všech evidovaných sbírek muzeí k danému roku. Pokud bychom tento roční výkon považovali za standardní, tak by to pro stávající rozsah celého sbírkového fondu muzeí znamenalo, že se všem předmětům dostane uvedené péče zhruba jednou za 40 let (!). Je to samozřejmě jen teoretická spekulace (vždyť to mnoho předmětů ani nepotřebuje), přesto však neevokuje příliš optimistickou představu.

Tabulka 5: Konzervátorské, restaurátorské a preparátorské práce muzeí v roce 2014 a náklady dodavatelské práce v této oblasti ošetřování sbírek

Skupiny muzeí	KONZERVACE		RESTAUROVÁNÍ		PREPAROVÁNÍ		Náklady na dodavatelské konzervace, restaurování a preparování v tis. Kč
	Celkem předmětů [ks]	z toho vlastní kapacitou [ks] (%)	Celkem předmětů [ks]	z toho vlastní kapacitou [ks] (%)	Celkem předmětů [ks]	z toho vlastní kapacitou [ks] (%)	
Státní muzea	44 988	44 807 (99,6 %)	6 116	4 337 (70,9 %)	65 569	36 675 (55,9 %)	5 598,4
Muzea krajů	397 061	44 201 (11,1 %)	2 897	1 742 (60,1 %)	23 101	22 977 (99,5 %)	11 873,3
Muzea měst a obcí	5 211	4 016 (77,1 %)	1 578	91 (5,8 %)	2	0	4 061,4
Ostatní skupiny muzeí	12 360	9 240 (74,8 %)	593	436 (73,5 %)	4 005	0	3 585,6
CELKEM	456 620	102 264 (22,4 %)	11 184	6 606 (59,1 %)	92 677	59 652 (64,4 %)	25 118,7

Vážnější je, že výkony v **konzervaci a restaurování muzejních sbírek od roku 2012 do roku 2014** klesaly a to dosti výrazně. Počet konzervovaných předmětů se snížil ve srovnání s rokem 2012 o 29% (o 25% ve srovnání s rokem 2013) a počet předmětů restaurovaných klesl dokonce o 63% (o 39% ve srovnání s rokem 2013). Preparování v případě přírodovědných sbírek nevykazovalo v roce 2014 v porovnání s rokem 2013 významnější výkyv; oproti roku 2012 vzrostlo o 39%. Podstatnou část objemu práce při konzervování, restaurování i preparování sbírek zabezpečovala většina muzeí do značné míry vlastní pracovní kapacitou (viz tab. č. 5).

Na dodavatelské konzervátorské, restaurátorské a preparátorské práce vynaložila muzea celkem 25 119 tis. Kč., což v porovnání s předcházejícími obdobími je značně méně. Ještě v roce 2012 tato částka činila 49 744 tis. Kč, a v roce 2010 až 95 077 tis. Kč. V roce 2014 nejvíce vydala na dodavatelské práce při ošetření sbírek státní muzea (v průměru 207 tis. na jedno muzeum) a muzea krajů (v průměru 126 tis.). Obě skupiny muzeí mohly v poněkud větším rozsahu než muzea ostatní využít na tyto práce vlastní kapacity (viz též tab. č. 5).

5. MUZEJNÍ KNIHOVNY

5. 1. POČET A STRUKTURA MUZEJNÍCH KNIHOVEN

Součástí mnoha muzeí jsou také **muzejní knihovny**. Ke konci roku 2014 jich bylo celkem **235**. Jejich počet se v posledních letech v zásadě nijak výrazně nemění. Většina z nich (205), měla ve smyslu Zákona o knihovnách č. 257/2001 Sb., v platném znění, zároveň **statut evidované specializované knihovny**. Znamená to, že zajišťovala veřejné knihovnické a informační služby a byla **přístupná veřejnosti**. V muzejních knihovnách se k 31. 12. 2014 nacházelo **celkem zhruba 8 676 tis. knihovních jednotek**.

Ve **státních muzeích** jsou vedeny knihovny jako specifické organizační složky téměř ve všech institucích³¹. V některých muzeích je knihoven několik a tak ve 27 státních muzeích bylo celkem **43 knihoven** (vyjma jedné měly statut veřejně přístupné knihovny). V knihovnách státních muzeí bylo uloženo **5 618 tis. knihovních jednotek** (tj. 56 % z celkového množství). Největší část knihovních jednotek připadá na knihovnu (respektive knihovní fondy) Národního muzea v Praze, která je druhou největší knihovnou v ČR. Významné fondy jsou také v knihovně Moravského zemského muzea v Brně (přes 400 tis. svazků), Národního technického muzea v Praze (360 tis. svazků), Slezského zemského muzea v Opavě (asi 290 tis. svazků), Vojenského historického ústavu (přes 200 tis. svazků), Uměleckoprůmyslového muzea v Praze (přes 180 tis. svazků), Národního zemědělského muzea (celkem kolem 100 tisíc svazků), Národní galerie v Praze (kolem 90 tis. svazků), Památníku národního písemnictví a v dalších.

V **muzeích zřizovaných kraji** (94 institucí) je **115 knihoven**, z nichž **101** je veřejně přístupných. Knihovny nepřístupné veřejnosti (14 knihoven) jsou v menších a specializovaných institucích, častěji v galeriích. Ve výše zmíněných 94 muzeích (115 knihovnách) bylo uloženo celkem **2 336 000 knihovních jednotek** (tj. 27 % z celkového knihovního fondu všech muzeí). Zhruba třetina muzeí (35) má rovněž hodnotově poměrně významné knihovní fondy. Jejich velikost se pohybuje v rozsahu od 30 tis. knihovních jednotek výše.

Jinak tomu je v případě **muzeí zřizovaných městy a obcemi** (mimo Prahu a Brno). Z 253 muzeí má samostatně vyčleněnou **knihovnu** jenom **67 muzeí** a z toho jen **53 je veřejně přístupných** (21 % z celkového počtu skupiny muzeí měst a obcí). Odbornou knihovnu nemají obvykle samostatné památníky, městské galerie a malá nebo úzce specializovaná muzea. Menší rozsah knihovního fondu a malé personální vybavení jsou hlavními důvody, proč většina knihoven této skupiny muzeí slouží jen pro vnitřní potřebu. V knihovnách muzeí měst a obcí je uloženo celkem

zhruba **442 000 knihovních jednotek** (tj. 5 % z celkového objemu muzejních knihovních fondů). Svou velikostí se knihovnám větších krajských muzeí blíží knihovny Muzea města Ústí n. L. (asi 45 tis. svazků) a Ostravského muzea (20 tis. svazků).

V **muzeích zřizovaných městem Prahou a Brnem** jsou **dvě knihovny** (Muzeum hl. města Prahy a Muzeum města Brna), obě jsou veřejnosti přístupné a jejich knihovní fondy (v obou případech kolem 20 tis. svazků) nepřevyšují co do rozsahu průměr knihovních fondů muzeí krajů.

V případě muzeí **ostatních zřizovatelů a různých právních forem** (celkem 109 institucí) se objevují knihovny jako vyčleněné jednotky zcela ojediněle (6 knihoven) a celkový objem knihovních fondů je malý. Výjimku představuje Židovské muzeum v Praze (ve skupině muzeí církví a církevních společností), které má mimořádně významnou a rozsáhlou knihovnu (zaměřena zejména na judaica), přístupnou veřejnosti (130 tis. svazků). Je srovnatelná s velkými knihovnami výše zmíněných státních muzeí.

5. 2. DOPLŇOVÁNÍ KNIHOVNÍHO FONDU

Výdaje vynaložené muzei na knihovní fond u všech muzejních knihoven v roce 2014 představovaly celkem částku **9 916 tis. Kč**. Porovnání částky vynaložené na knihovní fond s předchozími lety **ukazuje tendenci k poklesu**. Oproti roku 2012 to bylo o 454 tis. Kč méně, přestože ceny knih, zvláště odborných publikací, katalogů a předplatného na odborná periodika (to jsou dominující položky akvizic muzejních knihoven), rozhodně neklesají. Zmíněná **tendence se však neprojevovala rovnoměrně u všech skupin muzeí**. V případě muzeí zřizovaných MK ČR k poklesu výdajů nedošlo a naopak jejich prostředky nepatrně vzrostly (celkem o 60 tis. Kč), podobně tak v případě Židovského muzea v Praze. Naproti tomu je pokles výdajů patrný ve státních muzeích jiných rezortů (322 tis. Kč, v průměru o 36 tis. Kč na 1 knihovnu). Méně klesly také výdaje na knihovní fondy muzeí krajů (267 tis. Kč, v průměru o 2 278 Kč. na 1 knihovnu) a ještě mírněji knihoven měst a obcí (o 52,7 tis. Kč, v průměru o 787 Kč na 1 knihovnu).

I v podmínkách nutných úspor se muzejní knihovny snažily udržet kontinuitu odebírání odborných periodik a nákup základní, pro práci odborných pracovišť nezbytné literatury. Náklady se muzeím zřejmě dařilo snižovat zintenzivněním výměny vlastních publikací s ostatními pracovišti domácími i zahraničními. Dokládají to např. i údaje o tom, že v roce 2012 činily výdaje muzejních knihoven na přírůstek jedné knihovní jednotky v průměru 129 Kč, zatímco v roce 2014 to bylo jen 110,43 Kč. Mezi knihovnami muzeí různých skupin jsou v tomto směru výrazné rozdíly, celkové tendence jsou však obdobné. Bylo by zajímavé uveřejnit skutečnosti sledovat v širším časovém horizontu, ale to už je mimo rámec této publikace.

³¹ Knihovnu ve své organizační struktuře nemá např. Muzeum police ČR v Praze.

Za rok 2014 získaly knihovny muzeí **celkově přírůstek 89 793 knihovních jednotek**. Více než polovina z toho (55 %) připadá na akvizici státních muzeí a Židovského muzea v Praze, více než třetina (35 %) na knihovny muzeí krajů a asi 10 % na knihovny muzeí obcí a ostatních skupin. Zhruba stejné proporce u akvizice knihovních jednotek v muzeích byly patrné i v předcházejících letech. V objemu přírůstků v meziročním srovnání jsou patrné výkyvy a to jak v celku, tak i v jednotlivých skupinách muzeí. V roce 2012 bylo získáno ve srovnání s rokem 2014 celkově o 9,5 tis. knihovních jednotek méně, zatímco v roce 2013 o necelé 4 tis. více.

5. 3. PRACOVNÍCI

V muzejních knihovnách pracovalo v roce **2014 celkem 280,7 zaměstnanců** (v přepočtu na plně zaměstnané osoby) což představuje 4,7 % všech zaměstnanců muzeí. Ze zaměstnanců muzejních knihoven jsou tři čtvrtiny (74 %) pracovníků s odbornou knihovnickou kvalifikací. Jejich podíl na celkovém počtu zaměstnanců knihoven je o něco větší v případě státních muzeí (80 %), v muzeích krajů průměrný (74 %) a v muzeích měst a obcí ani ne poloviční (46 %).

V porovnání s rokem 2012 se počet pracovníků zaměstnaných v muzejních knihovnách snížil o 4 %. V muzeích krajů pokles činil 2 %, naopak v muzeích měst a obcí 10 %.

V muzejních knihovnách se také uplatňují **dobrovolní pracovníci**. Jejich zapojení do práce muzejních knihoven je však nevýznamné. Z celkového počtu dobrovolníků všech muzejních knihoven (37 osob), pracovalo nejvíce (16 osob) v knihovnách muzeí měst a obcí. Celkový objem práce všech dobrovolníků představuje 1,3 pracovníka v přepočtu na plně zaměstnané osoby, což je 0,5 % celkové pracovní kapacity muzejních knihoven. Situace v předchozích letech nebyla nijak odlišná³².

Objem práce muzejních knihovníků je rozdělen mezi odbornou správu knihovních fondů a jejich zprostředkování uživatelům. Celkově v roce 2014 připadalo na 1 zaměstnance muzejní knihovny přibližně 31 tis. knih. jednotek (ve státních muzeích 38 tis., v muzeích krajů 24 tis, a v muzeích měst a obcí 17 tis. knih. jednotek). Je třeba dodat, že pracovníci muzejních knihoven vykonávají často i jiné práce než knihovnické. Čím menší je muzeum, tím větší je kumulace činností jeho zaměstnanců.

32 Např. v roce 2012 představoval objem práce všech dobrovolníků (30 osob) celkem v přepočtu na plně zaměstnané osoby jen 1,4 pracovníka, což odpovídalo 0,5 % zaměstnanců knihoven.

Tabulka 6: Muzejní knihovny v roce 2014 (vybrané ukazatele).

Skupiny muzeí podle zřizovatele	Knihovny celkem	z toho veřejně přístupných	Knihovní jednotky celkem	Zaměstnanci v přepočtu na plně zaměstnané osoby	Počet výpůjček za rok	Počet registrovaných uživatelů	Počet výpůjček v průměru na 1 knihovnu
Státní muzea	45	44	5 618 443	145	166 120	14 790	3 691
Praha, Brno	2	2	134 816	5	6 023	883	3 011
Kraje	115	101	2 335 863	96,9	66 089	6 325	574
Města a obce	69	55	441 656	25,6	31 632	2 804	458
Jiné celkem, zvl. ŽM Praha	6	5	144 822	8,2	3 318	205	553
Celkem	238	205	8 675 600	280,7	273 182	25 007	1 147

5. 4. UŽIVATELÉ

Muzejní knihovny měly v roce 2014 celkem **25 007 registrovaných uživatelů**, kterým poskytly **celkem 273 182 výpůjček**. S ohledem na charakter činnosti muzejních knihoven, činily mezi výpůjčkami absenční výpůjčky v průměru jen 37 %. Ve státních muzeích to bylo 46,4 %, v krajských 30,8 % a v muzeích měst a obcí jen 5,5 %.

Počet výpůjček a registrovaných uživatelů muzejních knihoven se během sledovaných let měnil. V případě výpůjček nevýznamně ($0 \pm 0,5$ %), v případě počtu registrovaných uživatelů (0 ± 11 %). Přitom v roce 2014 byl celkový počet registrovaných uživatelů ve sledovaném období nejnižší. Na počtu **registrovaných uživatelů** se podíleli **vlastní zaměstnanci muzea 13,6** %. Mezi uživateli knihoven tedy výrazně převládala veřejnost (studenti, odborníci, laičtí zájemci apod.). Podíl zaměstnanců muzea mezi uživateli knihovních fondů představoval v případě státních muzeí 10,1 %, v krajských muzeích 24,9 % a v muzeích měst a obcí jen 6,9 %.

6. VÝSTAVNÍ ČINNOST A NÁVŠTĚVNOST MUZEÍ

6. 1. VÝSTAVNÍ PLOCHY

Zpřístupnění sbírek veřejnosti je spolu s jejich shromažďováním (vytváření a zkvalitňování), uchováváním a ochranou třetím zásadním úkolem (posláním) muzeí. Ve způsobech zpřístupňování muzejních sbírek hraje nezastupitelnou roli výstavní činnost. Některé významné aspekty výstavní činnosti muzeí charakterizují statistická data obsažená ve výše zmíněných statistických výkazech.

Muzea měla v roce 2014 pro výstavní činnost k dispozici celkem **964 163 m² výstavní plochy**. Z toho však bylo 11649 m² (1,2%) výstavní plochy mimo provoz a **užívaná výstavní plocha muzeí** proto měla **rozlohu celkem 952 514 m²**.

Během sledovaných tří let (od roku 2012) se výstavní prostory rozšířily celkem zhruba o 33,5 tis. m². Stalo se tak především proto, že se snížil počet muzeí zcela uzavřených mimo provoz (viz kap. II.), dále se snížilo množství výstavních prostor, které nebyly využívány v aktivních muzeích (rekonstrukce, budování expozic apod.) a konečně menší vliv mělo i zvýšení celkového počtu muzeí. Na rozšíření výstavní plochy se podílela státní muzea nárůstem o zhruba 7,5 tis. m², muzea krajů o 9 tis. m², muzea měst a obcí o 11,5 tis. m² a ostatní muzea o 5,5 tis. m². Nutno dodat, že trend rozšiřování výstavní plochy muzeí byl v podobné míře patrný i před rokem 2012 (např. v roce 2010 užívala muzea zhruba jen 899 tis. m² výstavní plochy).

Co se rozložení celkové výstavní plochy v roce 2014 týče, státní muzea využívala 417 782 m² (43,9% celkové plochy); muzea krajů 318 149 m² (33,4 %), muzea měst a obcí 103 665 m² (10,9%) a ostatní muzea 112 918 m² (11,8 %). V letech 2012 a 2013 byly proporce rozloh výstavní plochy mezi skupinami muzeí v zásadě podobné.

Oproti řadě zemí ve světě je charakteristickým rysem muzeí v ČR skutečnost, že v nepoměrně větším rozsahu je jejich **provoz dislokován v památkových objektech**, které jsou chráněnou kulturní nebo i národní kulturní památkou. V roce 2014 muzea užívala celkem 788 objektů této kategorie, z nichž s 588 objekty (74,6%) muzea přímo hospodařila, ostatní užívala v nájmu. Celkový počet těchto objektů se během sledovaných tří let měnil jen nevýrazně. Užívání objektů v ochraně památkové péče však není pro muzejní provoz ve většině případů ideální. V uvedených památkových objektech užívala muzea **celkem 469 443 m² výstavní plochy** (49,3% celkové výstavní plochy muzeí). Mezi jednotlivými skupinami muzeí jsou v tom směru výrazné odchylky. Zatímco ve státních muzeích je z jejich celkové výstavní plochy jen 23,6 % prostor v chráněných kulturních nebo národních kulturních památkách, v muzeích krajů to je 80,4 %. V ostatních skupinách muzeí se tento podíl pohybuje mezi 50 – 56 % (podrobněji viz tab. č. 7).

Tabulka 7: Rozdělení celkové výstavní plochy podle jednotlivých skupin muzeí

Specifické určení výstavní plochy v m ² a v % z celkové výstavní plochy dané skupiny muzeí	Celkem	Jednotlivé skupiny muzeí					
		státní muzea	muzea krajů	muzea měst a obcí	ostatní muzea		
Celková užívaná výstavní plocha	[m ²]	952 514	417 782	318 149	103 665	112 219	
	[%]	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
z toho výstavní plochy	v objektech, které jsou kulturní (nár. kult.) památkou	[m ²]	469 443	98 585	255 756	58 709	56 393
		[%]	49,3	23,6	80,4	56,6	50,3
	s bezbariérovým přístupem	[m ²]	527 795	337 742	102 605	34 767	52 681
		[%]	55,4	80,8	32,3	33,5	93,4
	pro expozice	[m ²]	755 759	362 591	241 917	77 854	73 397
		[%]	79,3	86,8	76,1	75,1	65,4
pro výstavy	[m ²]	196 755	55 191	76 232	25 811	38 822	
	[%]	20,7	23,2	23,9	24,9	34,6	

Dalším sledovaným údajem kvality muzejních výstavních prostor je možnost **bezbariérového přístupu muzeí pro návštěvníky**. V roce 2014 byl umožněn bezbariérový přístup pro imobilní návštěvníky na **55,4% veškeré výstavní plochy** (527 795 m²). V porovnání s rokem 2012 se bezbariérová plocha výstavních prostor rozšířila o 9,6 %. Ve státních muzeích má celková výstavní plocha bezbariérový přístup z 80,8 %, zatímco v muzeích krajů jen z 32,3 % a podobně tomu je v muzeích měst a obcí. Tyto rozdíly zřejmě ovlivňuje různý podíl památkových prostor na celkové výstavní ploše. V těchto prostorách je budování bezbariérového přístupu pochopitelně obtížnější.

K mezinárodnímu porovnání tohoto ukazatele nejsou k dispozici potřebná data.

Fond výstavních prostor převážně většiny muzeí **se dělí na část**, kde jsou instalovány **trvalé (dlouhodobé) expozice** a prostory, kde muzea nabízejí návštěvníkům **příležitostné (krátkodobé) výstavy**. Rozhodující a převažující část výstavní plochy muzea využívají pro expozice (79,3% plochy). Jen zbývajících 20,7% výstavní plochy je určeno pro pořádání příležitostných výstav. Podle skupin muzeí mají např. státní muzea pro expozice vyhrazeno bezmála 87% plochy, zatímco muzea krajů, měst a obcí kolem 75 – 76% plochy, v ostatních muzeích je pro expozice vyhrazeno jen 65% výstavních prostor. To svědčí o rozdílných strategiích různých typů muzeí z pohledu jejich prezentační činnosti. Rozebírat tento jev by jistě bylo zajímavé, ale vyžádalo by si to hlubší analýzu, která by překročila rámec této publikace. Konkrétní údaje o rozvržení celkové výstavní plochy muzeí jsou uvedeny v tab. č. 7.

6. 2. MUZEJNÍ EXPOZICE A VÝSTAVY

V roce 2014 bylo na ploše 763 977 m² pořádáno **1 992 muzejních expozic**. Jejich počet se od roku 2013 zvýšil (o 19), v porovnání s rokem 2012 byl však nižší (o 14). Počty expozic během posledních let mírně kolísají (meziročně v řádu 1 – 2%) s tím, že poněkud větší nárůst nastal mezi rokem 2010 a 2012. Na pohyb počtu expozic má pravděpodobně vliv řada skutečností: snižování počtu muzeí a rozsahu prostor, které byly dříve mimo provoz; celkový růst výstavní plochy a zčásti také vyšší počet muzeí. Nutno také vzít v úvahu, že rušení expozic a budování nových, je časově náročnou (i několikaletou) záležitostí. Obtížné je porovnávat počty expozic podle jednotlivých typů muzeí. Jsou muzea, která vykazují veliký počet expozic, ale bližší pohled na rozsah plochy, na které jsou instalovány, ukazuje, že to bývají „*miniaturní*“ expozice na několika desítkách m², zatímco expozice větších muzeí jsou instalovány na stovkách metrů² plochy.

Počty expozic pořádaných v roce 2014 a rozsah využívané plochy na jednu expozici ukazují na velké rozdíly mezi skupinami muzeí:

- státní muzea: 242 expozic (12,2 %), průměrná plocha na 1 expozici = 1 498 m²
- muzea krajů: 759 expozic (38,1 %), průměrná plocha na 1 expozici = 318,7 m²
- muzea měst a obcí: 693 expozic (34,8 %), průměrná plocha na 1 expozici = 112,3 m²
- ostatní skupiny muzeí: 298 expozic (14,9 %), průměrná plocha na 1 expozici = 246,3 m².

Tematická skladba expozic víceméně odpovídá struktuře našich muzeí podle jejich specializace (viz kap. II.). Pořadí četnosti expozic v roce 2014 dle stanovené tematické klasifikace ukazuje tab. č. 8.

Vysoký počet titulů expozic (243) ve skupině ostatní, zřejmě nedokázala muzea specifikovat a zařadit do některé klasifikační skupiny. Srovnání stavu roku 2014 se stavem let 2013 a 2012 ukazuje, že rozdíly v tematické skladbě expozic jsou malé (v řádu ± 10) s výjimkou znatelného poklesu počtu expozic s tematikou etnografie (skupina 5 v tab. 8) a vyššího počtu expozic s tematikou věda a technika (skupina 4 v tab. 8). Zároveň klesl počet expozic zařazených ve skupině Ostatní. Lze předpokládat, že nejvíce změn v počtech expozic v uvedených skupinách je důsledkem pouhého přehodnocení klasifikace některých expozic zpravodajskými jednotkami. Celkové proporce tematických skupin jsou však zhruba stejné.

Muzejní výstavy dosáhly v roce 2014 **celkového počtu 4 207 akcí**. Počet výstav má v delším časovém období jednoznačně rostoucí tendenci. V porovnání s rokem 2012 došlo k nárůstu zhruba o 200 výstav, podobně tomu bylo i mezi lety 2012 a 2010. Spolu s výše uvedenými faktory ovlivňujícími meziroční pohyb celkového počtu expozic, měla zřejmě svůj význam i snaha o zvýšení návštěvnosti. Současně s nárůstem počtu výstav se změnila také jejich struktura.

Tabulka 8: Tematická skladba expozic v muzeích ČR k roku 2014

Poř. č.	Typ (tematické zaměření) expozice	Počet expozic	Podíl z celkového počtu v %
1	Archeologie, historie	449	22,5
2	Všeobecné (vlastivědné)	356	17,8
3	Umělecké	347	17,4
4	Věda a technika	271	13,6
5	Etnografie (etnologie), antropologie	172	8,6
6	Přírodovědné obory	159	7,2
7	Ostatní, nespecifikováno	243	12,2
CELKEM		1 992	100

Růst počtu výstav byl u jednotlivých skupin muzeí odlišný. **Ve státních muzeích** (617 výstav, 14,7 % z celkového počtu) v porovnání s rokem 2012 počet uspořádaných výstav klesl zhruba o 30; **v muzeích krajů** (1 756 výstav, 41,7 % ze všech) byl počet uspořádaných výstav ve sledovaném období zhruba stejný (pokles ve srovnání s rokem 2012 jen o 5); naproti tomu **v muzeích měst a obcí** (1 340 výstav, 31,9 % ze všech) byl počet výstav od roku 2012 asi o 100 vyšší a konečně v muzeích ostatních skupin (494 výstav, 11,7 % ze všech) počet výstav vzrostl o 150. Také z těchto údajů jsou zřejmé odlišnosti ve strategii prezentační činnosti jednotlivých skupin muzeí, jak jsou naznačeny výše u komentáře údajů o rozvržení výstavní plochy pro expozice a výstavy. Oba jevy spolu zřejmě souvisejí.

Ještě zajímavější je struktura **celkového počtu výstav**. Klíčový význam mají výstavy, které jsou výsledkem vlastního tvůrčího snažení a přitom prezentují aspoň z větší části vlastní sbírky (tj. **vlastní, základní výstavy**). Takových výstav bylo v roce 2014 z celkového počtu jen **2 717 (64,6 %)**. V letech 2012 až 2014 jejich počet kolísal³³, se zřetelnou tendencí celkového poklesu podílu základních výstav (jejich počet klesl od roku 2012 o 3,2 p. b.). Naproti tomu se během sledovaných let **zvýšil podíl převzatých (zapůjčených) výstav od jiných subjektů**. Tyto tendence se projeví ve všech skupinách muzeí (podrobně viz tab. č. 9). Zapůjčených (převzatých) výstav muzea instalovala ve svých prostorách v roce **2014 celkem 1 490**. Jestliže ještě v roce 2012 činil podíl zapůjčených (převzatých) výstav na celkové výstavní činnosti pouze 32,3 %, v roce 2014 to již bylo 35,4 %.

Pokud jde o **státní muzea**, v jejich případě je rozhodující podíl vlastních (základních) výstav – kolem 80 % z celkového počtu. V letech 2012 – 2014 jejich podíl na celkovém objemu výstavní činnosti poklesl o (zmíněnou) průměrnou hodnotu 3,2 p. b. V **krajských muzeích** se podíl základních výstav pohybuje kolem 65 %. V roce 2014 v porovnání s rokem 2012 nastal pokles o 2,8 p. b., a oproti roku 2013 o 5,5 p. b. V **muzeích měst a obcí** se pohybuje podíl vlastních

³³ Roku 2014 muzea připravila 2 717 základních výstav, tedy o 2 více než v roce 2012, v roce 2013 jich však bylo 2 783 (o 66 více).

Tabulka 9: Přehled počtu a procentních podílů vlastních (základních) a převzatých výstav v letech 2012 – 2014 podle jednotlivých skupin muzeí

Ukazatel	Rok	Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	Celkem všechna muzea
Celkový počet výstav (podíl výstav dané skupiny muzeí na celkovém počtu všech výstav v daném roce v%)	2014	617 (14,7 %)	1 756 (41,7 %)	1 340 (31,9 %)	494 (11,7 %)	4 207 (100 %)
	2013	635 (15,5 %)	1 753 (42,7 %)	1 267 (30,9 %)	448 (10,9 %)	4 103 (100 %)
	2012	646 (16,1 %)	1 761 (44,0 %)	1 245 (31,1 %)	353 (8,8 %)	4 005 (100 %)
Celkový počet vlastních (základních) výstav (podíl vlastních výstav na celkovém počtu výstav dané skupiny muzeí v %)	2014	482 (78,1 %)	1 136 (64,7 %)	782 (58,4 %)	317 (64,2 %)	2 717 (64,6 %)
	2013	316 (81,2 %)	1 213 (69,2 %)	743 (58,6 %)	311 (69,4 %)	2 783 (67,8 %)
	2012	525 (81,3 %)	1 189 (67,5 %)	739 (59,4 %)	262 (74,2 %)	2 715 (67,8 %)
Celkový počet převzatých výstav (podíl převzatých výstav na celkovém počtu výstav dané skupiny muzeí v %)	2014	135 (21,9 %)	620 (35,3 %)	558 (41,6 %)	177 (29,2 %)	1 490 (35,4 %)
	2013	119 (18,8 %)	540 (30,8 %)	524 (41,4 %)	137 (30,6 %)	1 320 (32,2 %)
	2012	121 (18,7 %)	572 (32,5 %)	506 (40,6 %)	91 (25,8 %)	1 290 (32,2 %)

(základních) výstav na celkovém objemu kolem 58 %. Mezi rokem 2014 a 2013 téměř nedošlo ke změnám. Ve srovnání s rokem 2012 klesl sledovaný ukazatel o 1 p. b. v **muzeích ostatních skupin** je podíl vlastních (základních) výstav poněkud vyšší (v roce 2014 zhruba 64 %) a má meziročně větší výkyvy. Také v případě těchto muzeí je patrný pokles; mezi lety 2012 a 2014 až o 10 p. b.

V roce 2014 bylo z vlastních výstav zapůjčeno 83 výstav do zahraničí. Nejvíce výstav zapůjčila muzea krajů (46 % z nich), státní muzea poslala do zahraničí 36 % výstav, muzea měst a obcí se podílela 6 % a na muzea ostatních skupin připadalo 17 % ze zapůjčených výstav do zahraničí (rozhodující podíl mělo Židovské muzeum v Praze a muzea zřízená městy Prahou a Brnem). Celkový počet výstav zapůjčených do zahraničí během sledovaných let kolísá³⁴ s tím, že výsledek roku 2014 je nejnižší. Počet výstav odeslaných do zahraničí převyšuje počet výstav, které muzea ze zahraničí naopak převzala.

34 V roce 2013 bylo zapůjčeno do zahraničí 100 výstav, v roce 2012 to bylo 92 výstav. i v těchto letech měla na počtu výstav největší podíl muzea krajů a muzea státní.

Jak je výše uvedeno, statistická data za roky 2012 – 2014 ukazují na **tendenci růstu podílu převzatých (zapůjčených) výstav** na celkovém objemu výstavní činnosti a zároveň poklesu podílu výstav vlastních (základních).

Co se skladby převzatých (zapůjčených) výstav týče: v roce 2014 z celkového počtu výstav (1 490) představovaly výstavní tituly převzaté od jiných muzeí v ČR celkem 308 výstav (tj. 20,7 %). Byly to tedy výstavy, které vytvořila jiná muzea jako výstavy putovní. Jejich počet se v letech 2012 – 2014 měnil a postupně narůstal,³⁵ což je v relaci se zjištěným celkovým růstem podílu převzatých výstav na celkovém objemu výstavní činnosti muzeí. V případě výstav převzatých ze zahraničí, (v roce 2014 celkem 57, tj. 3,8 %), naopak došlo ve sledovaném období k poklesu.³⁶

Největší podíl na celkovém počtu výstav převzatých ze zahraničí měla muzea krajů (23) a za nimi (se stejným počtem) muzea státní a muzea měst a obcí (po 14 výstavách). Zcela dominantní postavení mezi převzatými výstavami mají však výstavy jiného druhu než z muzejních sbírek a to zejména ze soukromých sbírek apod. V roce 2014 jich muzea v ČR instalovala celkem 1 125, což bylo 75,5 % ze všech výstav převzatých odjinud.³⁷ Od roku 2012 je tento trend na vzestupu. V roce 2012 jich bylo pouze 990 a o rok později 1 005.³⁸ z pohledu skupin muzeí se tento typ výstav objevuje v nejmenším rozsahu ve státních muzeích (v roce 2014 jich tam bylo něco málo přes polovinu ze všech převzatých výstav). V muzeích měst a obcí byly takové výstavy mezi převzatými zastoupeny z více než 80 % a v muzeích krajů v rozsahu 73 % převzatých výstav. V případě ostatních skupin muzeí to bylo bezmála 68 %.

Z výše uvedeného je patrné, že **mezi výstavami muzeí začínají převládat výstavy převzaté a v jejich rámci výstavy ze zapůjčených soukromých sbírek nebo jiných souborů věcí** mimo rámec muzejních sbírek. **Ubývá naopak výstav vlastních (základních)**, které by ukazovaly vlastní sbírky muzea nebo prezentovaly výsledky odborné a výzkumné práce jeho zaměstnanců. Jsou jistě náročnější, s ohledem na poslání muzea však zásadní. Zřejmě to je způsobeno snahou po naplnění očekávaného počtu výstav a pestré tematické nabídky výstavního programu. Příčiny mohou spočívat i v nedostatku pracovní kapacity, finančních prostředků na přípravu náročnějších výstavních projektů, popř. i v jiných okolnostech. V této souvislosti je zajímavé, že výše uvedené trendy se nejvíce týkají muzeí měst a obcí, dále také muzeí krajů, méně státních muzeí a některých skupin ostatních muzeí.

35 V roce 2013 muzea převzala 253 výstav od jiných muzeí v ČR, v roce 2012 jich bylo 226.

36 V roce 2013 muzea převzala ze zahraničí 62 výstav (z toho 14 muzea státní, 21 muzea krajů, 13 muzea měst a obcí, 14 muzea ostatních skupin), v roce 2012 bylo převzato ze zahraničí 74 výstav (z toho 17 muzea státní, 34 muzea krajů, 14 muzea měst a obcí a 9 muzea ostatních skupin).

37 Srovnáme-li toto číslo s celkovým počtem všech výstav v muzeích v roce 2014, tj. vlastních i převzatých celkem, dostaneme se na 26,7 %.

38 Pro ilustraci ještě dodejme, že roku 2010 bylo v muzeích ČR k vidění 911 těchto výstav.

Tabulka 9: Přehled počtu a procentních podílů vlastních (základních) a převzatých výstav v letech 2012 – 2014 podle jednotlivých skupin muzeí

Ukazatel	Rok	Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	Celkem všechna muzea
Celkový počet výstav (podíl výstav dané skupiny muzeí na celkovém počtu všech výstav v daném roce v%)	2014	617	1 756	1 340	494	4 207
		(14,7 %)	(41,7 %)	(31,9 %)	(11,7 %)	(100 %)
	2013	635	1 753	1 267	448	4 103
		(15,5 %)	(42,7 %)	(30,9 %)	(10,9 %)	(100 %)
	2012	646	1 761	1 245	353	4 005
		(16,1 %)	(44,0 %)	(31,1 %)	(8,8 %)	(100 %)
Celkový počet vlastních (základních) výstav (podíl vlastních výstav na celkovém počtu výstav dané skupiny muzeí v %)	2014	482	1 136	782	317	2 717
		(78,1 %)	(64,7 %)	(58,4 %)	(64,2 %)	(64,6 %)
	2013	316	1 213	743	311	2 783
		(81,2 %)	(69,2 %)	(58,6 %)	(69,4 %)	(67,8 %)
	2012	525	1 189	739	262	2 715
		(81,3 %)	(67,5 %)	(59,4 %)	(74,2 %)	(67,8 %)
Celkový počet převzatých výstav (podíl převzatých výstav na celkovém počtu výstav dané skupiny muzeí v %)	2014	135	620	558	177	1 490
		(21,9 %)	(35,3 %)	(41,6 %)	(29,2 %)	(35,4 %)
	2013	119	540	524	137	1 320
		(18,8 %)	(30,8 %)	(41,4 %)	(30,6 %)	(32,2 %)
	2012	121	572	506	91	1 290
		(18,7 %)	(32,5 %)	(40,6 %)	(25,8 %)	(32,2 %)

Zvláštním druhem výstav jsou **výstavy putovní**. Jde o případy, kdy muzeum připraví vlastní (základní) výstavu, mnohdy i ve spolupráci s jinými subjekty s tím, že po premiéře ve vlastních prostorách, bude výstava zapůjčena a instalována ještě jinde a může putovat i několik let. Příprava takové výstavy je v řadě případů náročnější, na druhé straně však může mít vysoký efekt (přestože návštěvnost vlastního muzea ovlivní pouze jednou). Putovních výstav vytvořila muzea v roce 2014 celkem 360, tj. 13,2% z výstav vlastních (základních). Mezi lety 2014 a 2013 došlo i v této kategorii výstav k poklesu (ze 435 výstav na 414). Z pohledu skupin muzeí připadalo v roce 2014 nejvíce výstav na **krajská muzea** (43,3 %). **Státní muzea** vytvořila více než čtvrtinu putovních výstav (**26,1 %**), což bylo oproti r. 2012 výrazně méně. Na muzea měst a obcí připadalo necelých 15 % (oproti r. 2012 o 43 výstav více) a na **muzea ostatních skupin 16 %** putovních výstav.

Z pohledu **tematické (oborové) struktury** výstav převládají výstavy umělecké (1973 tj. 46,9% z celkového počtu 4207 výstav). Největší podíl v jejich rámci měly výstavy výtvarného umění (1542 tj. 78,2 %). Na pomyslném žebříčku četnosti výstavní tematiky se na druhém místě

Tabulka 10: Počty muzejních výstav v roce 2014 rozdělené podle tematických celků a jednotlivých skupin muzeí

Poř. čís.	Tematické skupiny muzejních výstav v pořadí podle jejich četnosti	Počet výstav v roce 2014				Celkem výstav
		Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	
1	umělecké obory	317	772	698	186	1 973
	z toho výtvarné umění	231	611	559	141	1 542
2	archeologie a historie	72	291	174	91	628
3	všeobecné (vlastivědné)	20	144	139	43	346
4	přírodovědné	17	128	44	32	221
5	etnografie, antropologie	33	133	50	5	221
6	věda a technika	33	54	26	26	139
7	ostatní, nespecifikováno	125	234	209	111	679
	Celkem výstav	617	1 756	1 340	494	4 207

s velkým odstupem objevují výstavy z archeologie a historie v širším slova smyslu, kterých se pořádalo 628 (15 % objemu výstavní činnosti) a dále víceoborové (všeobecné, vlastivědné) výstavy, kterých bylo uspořádáno 346 (8,2 %). Přírodovědnou tematiku, stejně jako obor etnografie (etnologie, antropologie) zastupovalo 221 výstav (5,3 %). S tematikou vědy a techniky se návštěvníci mohli setkat na 139 výstavách (3,3 %). Ostatních – blíže tematicky nespecifikovaných – výstav se konalo 679 (16,2% ze všech). Pravděpodobně se mezi nimi početněji objevují i některé z výše zmíněných výstav převzatých odjinud se zaměřením, které naše klasifikační stupnice muzejní výstavní tematiky nepostihuje. Detailnější pohled na tuto problematiku ukazuje tab. č. 10.

6. 3. NÁVŠTĚVNOST

Návštěvnost muzejních výstav a expozic je jedním z důležitých indikátorů výkonnosti muzea, není však a neměl by být jediným. Celková návštěvnost muzeí v **roce 2014 činila 11 651 327 osob**, což byla **rekordní návštěvnost za posledních 24 let**. Po roce 1990 dosahovala návštěvnost muzeí úrovně 8,5 až 10 mil. osob, nejčastěji se pohybovala v rozmezí 9 – 10 mil. osob ročně. Zatímco v roce 1990 činila 10,9 mil. osob, v roce 2012 zhruba jen 9,6 mil. a v roce 2013 zhruba 10,5 mil. návštěvníků. Rok 2014 by mohl naznačovat zvyšující se zájem veřejnosti o muzea v posledních letech. Může to souviset se změnami v oblasti cestovního ruchu; vliv mají i výkyvy klimatických podmínek v době letní sezóny apod. Teprve **následující léta ukážou, zda jsme svědky trvalejšího trendu růstu návštěvnosti**.

Detailnější analýza návštěvnosti odhaluje vliv organizačních změn na vývoj statisticky sledovaných ukazatelů. Muzeum hl. m. Prahy mělo ještě v roce 2012 návštěvnost zhruba 76 tis. osob, ta

Tabulka 11: Celkový počet návštěvníků muzeí v r. 2014 a z toho neplatících (podle skupin muzeí)

Skupina muzeí	Návštěvníci	Podíl z celkového počtu návštěvníků v %	Neplatící návštěvníci	Podíl z počtu návštěvníků muzeí v %
Státní muzea	3 122 424	26,9	1 061 756	33,9
Muzea krajů	3 335 769	28,6	1 221 545	36,6
Muzea měst a obcí	1 147 070	9,9	315 953	27,5
Ostatní skupiny muzeí^{x)}	4 035 064	34,6	729 531	18,1
Celkem	11 651 327	100,0	3 328 785	28,6

x) Zde je zahrnuto několik muzeí s vysokou návštěvností, jako jsou muzea zřizovaná městy Praha a Brno, Židovské muzeum v Praze apod.

však v roce 2013 prudce vzrostla až na 1,03 mil. a v roce 2014 dále na 1,21 mil. osob.³⁹ Uvedený nárůst byl způsoben organizačními změnami a to tím, že Muzeum hl. m. Prahy se stalo provozatelem Petřínské rozhledny, Bludiště na Petříně, Prašné brány, Staroměstské, Malostranské mostecké věže a dalších pro návštěvníky Prahy přitažlivých pražských lokalit. Výsledek návštěvnosti Muzea hl. m. Prahy pozitivně ovlivnil i dosažený celorepublikový ukazatel návštěvnosti. Zároveň však od roku 2012 do roku 2014 stoupala také návštěvnost u všech skupin muzeí a to v řádu desítek až stovek tisíc osob ročně. Nejméně se zvýšila návštěvnost v muzeích měst a obcí – zhruba o 85 tis. osob, zatímco ve státních muzeích o 158 tis. osob a v muzeích krajů dokonce o 381 tis. návštěvníků. Výrazný nárůst zaznamenalo (ze skupiny ostatních muzeí) také dříve nejnavštěvovanější muzeum u nás – Židovské muzeum v Praze – a některá další. Klesla pouze návštěvnost muzeí zřizovaných spolky (celkem o 45 tis. osob) a mírně i některých dalších.

Z celkového počtu návštěvníků v roce 2014 představovalo **8 322 542** osob **placící návštěvníky**, což je **71,4%**. **Neplatících návštěvníků** bylo **3 328 785 (28,6 %)**. Podíl návštěvníků s volným vstupem do muzeí se v letech 2012 a 2013 měnil. V roce 2012 byl vyšší (29,2 %), v roce 2013 poklesl (26,8 %). V řadě zemí bývají vstupy do muzeí zdarma a přibývá také volných vstupů. V našich podmínkách se relace placících návštěvníků a těch neplatících příliš nemění. Jde o složitější problematiku, pro jejíž detailnější rozbor tu však není místa.

Mezi placíci návštěvníky byla v roce 2014 **téměř třetina** (29 %, tj. 3 766 687 osob) z celkového počtu všech návštěvníků, kteří využili **snížené vstupné**. Mezi ně patří děti, studenti, senioři a zdravotně handicapovaní. Mnozí z těchto kategorií návštěvníků měli také příležitost volného vstupu, a proto vyjádřit podíly výše uvedených skupin návštěvníků na celkové návštěvnosti nelze. To platí i pro návštěvníky hradící zlevněné či naopak zvýšené vstupné. Zlevněné **rodinné**

39 Viz publikace vydané NIPOS Praha (dostupné též na internetu – www.nipos-mk.cz). Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR od roku 2007 – 2014

vstupné⁴⁰ využilo **6,9%** z celkového počtu návštěvníků muzeí a naopak **zvýšené vstupné za různé speciální služby** (např. noční prohlídky, doprovod se zvláštním výkladem, zapůjčení zařízení s výkladem v cizím jazyce atd.) zaplatilo **3,2 %** návštěvníků. Uvedené zpoplatnění návštěvníků za speciální služby se více uplatnilo v muzeích státních (7,1 % návštěvníků) a u několika muzeí ze skupiny ostatní, zatímco jen minimálně se vyskytovalo v muzeích měst a obcí (1,2 % návštěvníků) a v muzeích krajů (1,4 % návštěvníků).

Zajímavým údajem je **podíl cizinců na celkové návštěvnosti muzeí**. V roce 2014 jich přišlo do našich muzeí celkem 1 974 831, což je **16,9 %** z celkové návštěvnosti. Tento údaj však není přesný. Mnoho muzeí nedokáže návštěvníky cizince identifikovat a mnohdy se vykazují pouze odhady.⁴¹

Vykázaný počet návštěvníků – cizinců byl v jednotlivých skupinách muzeí rozložen takto:

- **státní muzea: 526 783 osob (26,7 % z celkové návštěvnosti cizinců)**
- **muzea krajů: 196 712 osob (9,9 % z celkové návštěvnosti cizinců)**
- **muzea měst a obcí: 80 282 (4,1 % z celkové návštěvnosti cizinců)**
- **ostatní skupiny muzeí⁴¹: 1 974 831 (59,3 % z celkové z návštěvnosti cizinců).**

x) Ve skupině „ostatní skupiny“ je zastoupeno několik muzeí s vysokou návštěvností cizinců, jako jsou muzea zřizovaná Prahou a Brnem (zvl. Muzeum hl. m. Prahy), Židovské muzeum v Praze aj.

V porovnání s rokem 2013 se v roce 2014 zvýšila návštěvnost cizinců asi o 10 %. To může souviset s celkovým nárůstem návštěvnosti muzeí jako takovým (viz např. i vzestup návštěvnosti Muzea hl. m. Prahy). Vzhledem k výše zmíněné problematice konstrukce tohoto ukazatele, je však namístě s tímto údajem pracovat velmi opatrně.

V zájmu zkvalitnění přístupnosti expozic a výstav návštěvníkům připravují naše muzea – v souladu se soudobými trendy evropského i světového muzejnictví – **speciální doprovodné programy**. V posledních dvou desetiletích se začíná ve struktuře odborných pracovníků muzeí stále častěji prosazovat profese muzejních pedagogů, kteří se výše zmíněnými aktivitami zabývají. V roce 2014 muzea uskutečnila – mimo běžné prohlídky expozic a výstav – celkem **30 953 akcí** („exkurzí“) s doprovodnými programy. V roce 2012 to bylo 22 546 programů a v roce 2010 pouze 17 259. Ze zmíněných bezmála 31 tis. akcí se speciálními programy se uskutečnilo 26,5 tis. akcí (85,5 %) pro skupiny dětí a mládeže (tj. vesměs exkurze pro školy). Zbývající programy nabídla muzea ostatním skupinám návštěvníků. Byly to například programy pro seniory (5,1 % pořadů),

40 Formu zlevněného rodinného vstupného, tj. návštěva muzea dospělých s dětmi, využívají u nás některá muzea, neexistuje však pravidlo, jak toto vstupné konstruovat.

41 Přesněji lze registrovat návštěvníka cizince v případě skupinových návštěv. To je obvyklý případ velkých muzeí, zvláště v lokalitách exponovaných z hlediska zahraničního cestovního ruchu. V menších muzeích jsou neregistrovatelné malé skupinky cizinců a jednotlivci v doprovodu českého občana, který kupuje vstupné. Takové případy v menších muzeích jsou velmi časté.

Tabulka 12: Počet uskutečněných doprovodných programů k expozicím a výstavám v roce 2014 celkově a podle skupin muzeí, z toho počet programů pro děti a mládež

Skupiny muzeí	Počet doprovodných programů	Podíl z celkového počtu doprovodných programů v %	z toho počet programů pro děti a mládež	Podíl z celkového počtu programů dané skupiny muzeí v %
Státní muzea	9 575	30,9	8 420	87,9
Muzea krajů	12 978	41,9	11 654	89,7
Muzea měst a obcí	3 873	12,6	3 157	81,5
Ostatní skupiny muzeí	4 527	14,6	3 225	71,2
Celkem	30 953	100,0	26 456	85,5

pro zdravotně handicapované (1,9 % pořadů), pro etnické menšiny (0,18 % pořadů); asi 8 % uskutečněných doprovodných programů (nejsou blíže specifikovány, jsou uvedeny jako „ostatní“).

V roce 2014 se výše zmíněných akcí účastnilo 716 631 osob (6,1 % z celkového počtu návštěvníků). To bylo méně než v letech 2012 a 2013, avšak podstatně více než v letech 2010 a 2011. V delším časovém horizontu je patrné kolísání počtu účastníků doprovodných programů expozic a výstav, současně je patrná tendence klesajícího počtu účastníků na jednu akci. Může to svědčit o zvyšující se náročnosti připravovaných programů, vyžadujících větší soustředění a aktivitu účastníků. V roce 2014 dosahovali počet účastníků na jeden doprovodný program 23 osob.

7. OSTATNÍ FORMY ZPŘÍSTUPNĚNÍ SBÍREK, VZDĚLÁVACÍ A KULTURNĚ VÝCHOVNÉ PROGRAMY MUZEÍ

7. 1. BADATELSKÁ ČINNOST

Zpřístupnění sbírek veřejnosti se spolu s výstavní činností provádí také pomocí předkládání sbírek a doprovodné dokumentace individuálním zájemcům ve studovněch či jiných prostorách muzeí. Doprovodnou dokumentací jsou písemnosti apod., které souvisí se sbírkami či s jejich vytvářením, zkoumáním atd. (např. nálezové zprávy, terénní pozorování, odborné kartotéky atd.). Tato činnost představuje pestrou škálu činností zaměstnanců muzeí, kterou lze souhrnně (byť poněkud zjednodušeně) označit za **badatelskou agendu**. K té patří také vyřizování dotazů a poskytování konzultací (ústních i písemných) nebo zpracování rešerší v záležitostech týkajících se sbírek a výsledků jejich studia či výsledků výzkumů pracovníků muzea. Výše uvedené **badatelské úkony** jsou jednou ze složek služeb veřejnosti a zároveň představují významné zhodnocení práce muzeí. Statistická data umožňují sledovat rozsah těchto úkonů, nikoli však odpovídající objem vynaložených pracovních kapacit. V **roce 2014** jich bylo provedeno **celkem 73 135**. Rozvržení badatelské agendy mezi jednotlivé skupiny muzeí ukazuje blíže tab. č. 13. Je z ní zřejmé, že obsáhlejší je tato agenda především ve státních a krajských muzeích. Detailnější analýza ukazuje, že se k těmto muzeím řadí i několik institucí ze skupin ostatních muzeí. Mezi ně patří muzea řízená městy Prahou a Brnem a Židovské muzeum v Praze (to uskutečnilo zhruba 1 500 badatelských úkonů). V průběhu předcházejících let celkový objem badatelské služby muzeí v počtech úkonů kolísal. Ve srovnání s rokem 2012 byl v roce 2014 výrazně vyšší (zhruba + 11 tis. úkonů), avšak oproti roku 2013 nižší (zhruba – 5 tis.). Rostoucí tendenci vykazovala badatelská činnost v muzeích státních a v muzeích měst a obcí, stagnovala v muzeích krajů a ostatních skupin.

Řadu informací poskytují muzea veřejnosti on-line prostřednictvím svých webových stránek na internetu. **Počet návštěv webových stránek muzeí** se v naší muzejní statistice začal sledovat od roku 2011. Mnohá muzea (zvláště ta menší) zatím nemají nastaveno objektivní počítání návštěv podle mezinárodně respektovaných zásad a požadovaný údaj zadávají do statistiky odhadem. Navíc není zatím nastaveno rozlišování počtu návštěv pro jmenovité typy prezentací (například on-line katalogy, elektronické dokumenty typu prezentace výsledků výzkumu a jiné autorské dokumenty – v r. 2014 jich muzea zveřejnila zhruba 570). **V roce 2014 zaznamenaly webové prezentace muzeí celkem 13 215 747 návštěv**. Něco přes polovinu z nich připadalo na státní muzea. Ve srovnání s předchozími lety je zřetelný výrazný nárůst návštěvníků webových stránek muzeí (od roku 2012 stoupl o 32 %). To jistě o něčem vypovídá, ačkoli připustíme,

Tabulka 13: Počet úkonů badatelské služby v roce 2014 podle jednotlivých skupin muzeí

	Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	Celkem
Počet úkonů badatelské služby	33 007	25 000	8 421	6 707	73 135
Podíl z celkového počtu v %	45,1	34,2	11,5	9,2	100

že se na tomto výsledku částečně podílelo zpřesňující se vykazování počtu návštěv některými zpravodajskými jednotkami. Stále však není rozlišován typ návštěv.⁴² Ve státních muzeích stoupl do roku 2014 počet návštěv webových stránek dokonce o 38 %, v ostatních skupinách muzeí byl nárůst pozvolný, zároveň však v některých muzeích ostatních skupin počet návštěv poklesl.

7. 2. VZDĚLÁVACÍ A KULTURNĚ VÝCHOVNÉ PROGRAMY

Muzea využívají své prostory také k pořádání různých **vzdělávacích a ostatních kulturně výchovných programů**. V průběhu roku 2014 jich bylo uspořádáno **1 416 s návštěvností celkem 1 669 584 osob**. Ve sledovaném období od roku 2012 došlo k nárůstu počtu uspořádaných programů o 19 % a návštěvnosti o 12 %. Tato oblast činnosti byla významná pro muzea krajů a dále pro státní muzea. Souvisí to zřejmě s možnostmi těchto skupin muzeí při využití prostorové i personální kapacity. Také však s ekonomickými možnostmi muzeí (jen v ojedinělých případech jsou tyto programy ziskové).

Podrobnější přehled počtu vzdělávacích a kulturně výchovných programů podle jednotlivých skupin je obsažen níže v tab. č. 14.

Druhovou skladbu vzdělávacích a kulturně výchovných programů muzeí lze ze statistických výkazů odvodit jen částečně.

Velkou skupinou aktivit jsou **přednášky** (včetně cyklů přednášek **pro veřejnost**). Muzea připravila v roce 2014 celkem **5 722 přednášek**, což je **39,7 % ze všech programů**. Největší díl z nich organizovala opět státní muzea a muzea krajů. Ve sledovaném období se počet přednášek zvyšoval (od roku 2012 zhruba o 1 tis.). To platilo také o rostoucím počtu posluchačů, který v roce 2014 dosáhl 190 748 (o 16 % více). Průměr počtu posluchačů na 1 přednášku (33,3) se však nezměnil.

Dalším z části postžitelným typem pořadů jsou **samostatná scénická vystoupení** nejrůznějšího druhu. V roce 2014 jich muzea pro veřejnost v roce 2014 připravila **1 435 s návštěvností 217 679 osob** (průměrná návštěvnost na jednu akci tohoto typu dosáhla 151,7 osob). Tyto

42 Z výkazů za rok 2014 je také patrné, že některé instituce tento údaj stále ještě neregistrují a nevykazují.

Tabulka 14: Počet vzdělávacích a kulturně výchovných programů muzeí a jejich návštěvnost v roce 2014

Ukazatel	Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	Celkem
Počet vzděl. a kult. vých. programů	3 688	7 107	2 018	1 603	14 416
Podíl z celkového počtu v %	25,6	49,3	14,0	11,1	100,0
Počet návštěvníků	648 198	669 282	242 296	109 808	1 669 584
Podíl z celkového počtu v %	38,3	40,1	14,5	6,6	100,0

specifické akce představovaly z celkového objemu kulturně výchovných programů **9,9 %** a z počtu návštěvníků **13 %**. Počty akcí i návštěvnost v průběhu sledovaných tří let kolísaly.

Největší díl programů z celé oblasti vzdělávací a kulturně výchovné činnosti muzeí se skrývá za bližší nespecifikovaným údajem z položky výkazu, označené jako „**ostatní**“. Těchto akcí bylo pořádáno 50,4 % ze všech programů a jejich návštěvnost (1 261 157 osob) představovala až 75,5 % všech návštěvníků. Toto zjištění by mohlo vést k zamyšlení nad příští strukturou této části statistického výkazu pro muzea.

7. 3. PUBLIKACE

Muzea se obrací k veřejnosti také prezentací výsledků své práce v podobě **vydávaných publikací**. V roce 2014 vydala celkem **1 311 různých titulů publikací**: z tohoto počtu bylo **40,1 % publikací** (526 titulů) **autorskými díly zaměstnanců muzea** nebo se zaměstnanci muzea na obsahu takových publikací aspoň autorsky podíleli. Srovnáme-li vydavatelskou aktivitu muzeí s lety 2013 a 2012, zjistíme, že **celkový počet vydávaných titulů v roce 2014 klesl na nejnižší hodnotu sledovaného období**. V roce 2013 bylo vydáno celkem 1 665 titulů a v roce 2012 celkem 1 502 titulů.⁴³ Snížil se také **autorský podíl zaměstnanců vydávajícího muzea** na celkové vydavatelské produkci. V roce 2012 to bylo 51,1 % z vydaných titulů, zatímco v roce 2013 téměř 56 % (pokles v roce 2014 činil 11 až 15 %).

Strukturu vydavatelské aktivity muzeí obsahuje níže uvedená tab. č. 15. V roce 2014 bylo vydáno **181 periodik** (vesměs periodických sborníků), to v porovnání s rokem 2012 představuje mírný nárůst. Vydávání periodických sborníků je doménou státních a krajských muzeí (dohromady asi 80 % z vydávaných titulů). Většina muzeí krajů, vyjma galerií, vydává alespoň jeden periodický sborník. Jen část vydávaných periodik spadá do kategorie registrovaných.

43 Výraznější vzestup vydavatelské aktivity muzeí lze zaznamenat mezi lety 2010 (tehdy vydáno celkem 870 titulů) až 2012 (1 502 titulů). Některé typy publikační činnosti zůstávaly tehdy co do počtu zhruba ve stejném rozsahu (zejména periodické publikace), velký skok v letech 2010 až 2012 lze ovšem zaznamenat u dokumentů (publikací) zveřejňovaných na internetu.

Tabulka 15: Přehled vydavatelské aktivity muzeí v roce 2014 podle počtu vydaných titulů

Typ vydaných publikací	Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	Celkem
Celkem	561	549	133	68	1 311
z toho					
Neperiodická publikace	169	273	60	27	529
Periodika	51	96	18	16	181
Audiovizuální autorská díla	7	7	2	0	16
Tituly elektron. dokumentů na pevných nosičích	3	4	4	0	11
Tituly elektron. dokumentů na internetu	331	169	49	25	574
z celkového počtu vydaných publikací počet autorských děl zaměstnanců muzea	188	272	51	15	526

Neperiodických publikací bylo v roce 2014 vydáno 529, což je v porovnání s rokem 2012 méně. Nejvíce jich opět vydala státní a krajská muzea.

Další formy prezentací, tj. **audiovizuální díla** a tituly v podobě **elektronických dokumentů na pevných nosičích**, se vyskytovaly sporadicky. Audiovizuálních titulů, stejně jako i elektromagnetických dokumentů na pevných nosičích muzea vydala pouze 16. Kromě státních muzeí a muzeí krajů se mezi vydavateli ojedinelé objevila i muzea měst a obcí (4 tituly). Podobně tomu bylo v letech 2012 a 2013 s tím, že titulů obou položek vyšlo o něco více.

Poslední položkou této skupiny prezentací jsou **elektromagnetické dokumenty zpřístupněné on-line na internetu**. Z celkového počtu vydaných titulů jich bylo nejvíce, v roce 2014 celkem 574, tj. 43%. Podobně tomu bylo v letech 2012 a 2013, kdy bylo těchto dokumentů vydáno výrazněji více (755 v roce 2012 a 986 v roce 2013). Největší podíl na dosaženém výkonu této publikační aktivity opět měla státní a krajská muzea (státní muzea připravila zmíněných dokumentů více než v předcházejících letech, zatímco krajská mnohem méně).

8. VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST MUZEÍ

8. 1. ROZSAH VÝZKUMNÉ ČINNOSTI

Řada pracovních činností muzeí se vztahuje k výzkumným úkolům, popř. má výzkumnou povahu. Týká se to samotné tvorby (získávání) sbírek a jejich interpretace (zkoumání sbírek). Typickým příkladem je výkon archeologické památkové péče prováděné řadou muzeí, terénní výzkum a dokumentace v různých přírodovědných oborech; vybírání předmětů a jiných dokumentů do historických sbírek či vytváření dokumentů. Na vědeckém zpracování mnoha témat je často založeno také obsahové ztvárnění výstavních projektů. Výstavy a expozice jsou v řadě případů výstupem výzkumných projektů. Výsledky výzkumu zaměstnanců muzeí jsou publikačními výstupy zpřístupňovány odborné i širší veřejnosti. Jak je zřejmé, výzkum – i když není základním posláním muzeí – prostupuje jejich celou činností. Samozřejmě, mezi různými skupinami muzeí jsou v tomto směru nemalé rozdíly.

V prostředí našich muzeí se provádí výzkumná činnost na několika úrovních. Celkem 19 muzeí (14 státních a 5 muzeí krajů a ostatních) má statut výzkumné organizace⁴⁴ ve smyslu zákona č. 110/2009 Sb., v platném znění. Tyto instituce mohou dostávat na výzkumnou činnost příspěvek ze státního rozpočtu. Výzkumné úkoly řeší nejčastěji v rámci rezortního programu aplikovaného výzkumu NAKI garantovaného MK ČR. Řada odborných pracovníků muzeí kromě toho získává grantovou podporu z GAČR (či ze státního rozpočtu) při plnění různých projektů základního výzkumu a to jako hlavní garanti či spoluřešitelé. Velká část výzkumné práce v muzeích se týká menších a úžeji zaměřených tzv. vlastních projektů. Ty jsou realizovány z vlastních rozpočtů muzeí. V případě výzkumů realizovaných v rámci projektů aplikovaného výzkumu NAKI nebo z grantů GAČR, či jiných projektů dotovaných ze státního rozpočtu, se provádí detailní hodnocení výsledků všech výzkumů v rámci stanovené metodiky (roční zprávy RIV). Schválené výsledky jsou následně veřejně přístupné v informačním systému výzkumu a vývoje. Výstupy z vlastních výzkumů muzeí jsou zveřejňovány ve výročních zprávách jednotlivých muzeí, popř. mají formu publikace v odborném tisku či ve specializovaných bibliografiích.

Muzejní statistika sleduje v této oblasti aktivit muzeí celkový počet zpracovávaných výzkumných úkolů v daném roce a počet souvisejících výstupů. Definice výstupů z výzkumu je v zásadě shodná s požadavky na výkazy RIV s tím, že je jejich výčet rozšířen o několik forem výstupů typických

⁴⁴ Viz Seznam posuzovaných výzkumných organizací k 30. 6. 2015, který schválila Rada pro výzkum, vývoj a inovace při Úřadu vlády ČR v červenci 2015. Dokument je k dispozici též na adr.: www.vyzkum.cz.

pro činnost muzeí.⁴⁵ Statistický výkaz disponuje také údajem o objemu pracovní kapacity, která byla muzeem na řešení výzkumů vynaložena.⁴⁶ Tyto údaje však nerozlišují mezi různou úrovní výzkumů (jak bylo naznačeno výše). To znemožňuje objektivněji vyjádřit intenzitu výzkumné činnosti v jednotlivých skupinách muzeí. Stávající statistika také nepostihuje ekonomickou stránku věci. Shromažďovaná data lze lépe využít pro sebereflexi jednotlivých institucí v rámci projektu benchmarking. Přesto není bez zajímavosti, zmínit se o některých celkových údajích (i když s vědomím omezení jejich vypovídací hodnoty).

V roce 2014 muzea řešila celkem 1830 výzkumných projektů. To bylo značně více než v předcházejících dvou letech. Z pohledu delšího období je patrné, že množství řešených výzkumů muzeí rostlo postupně od roku 2010, mezi rokem 2013 a 2014 vzrostl počet projektů zhruba o 28 %. Z přístupných dat žel nelze rozlišit jednotlivé typy projektů. Výzkumná činnost je typická spíše pro muzea státní, krajská a některá muzea z ostatních skupin. Na muzea měst a obcí připadlo z celkového počtu výzkumných projektů v roce 2014 jen 7,3 %. Podobně to je i s počtem výstupů z výzkumné činnosti a objemem práce, která je těmto aktivitám věnována. Co se týče celkového **počtu odvedených (prezentovaných) výstupů v roce 2014** jich bylo **2 774**. V průměru to je asi 1,5 výstupů na jeden výzkumný úkol. S počtem řešených projektů se zvyšoval i počet odpovídajících výstupů. V letech 2012 a 2013 se pohyboval kolem 2 tisíc uзнatelných výstupů, v roce 2014 jejich počet vzrostl zhruba o 25 %. Na jeden projekt připadalo v letech 2012 a 2013 průměrně 1,4 až 1,7 výstupů.

8. 2. INTENZITA VÝZKUMNÉ ČINNOSTI

Významným ukazatelem váhy výzkumné činnosti muzeí je **objem pracovní kapacity věnované na výzkumnou činnost a jeho poměr k celkové pracovní kapacitě odborných pracovníků muzeí.** Celkový objem pracovní kapacity zaměstnanců muzeí vynaložené na výzkumnou činnost v roce 2014 představoval 903,3 pracovníků (v přepočtu na plně zaměstnané osoby). To bylo **15,2%** celkové pracovní kapacity všech zaměstnanců muzeí a **30,4 %** pracovní kapacity jejich

45 Výčet pro účely ročního statistického výkazu o muzeu uznatelných výstupů z výzkumu je uveden přímo v pokynech k vyplnění výkazu na zadní straně tiskopisu formuláře a v širší verzi v Metodických vysvětlivkách k výkazu. Jsou to: ● monografie nebo kapitoly v monografiích obsahující výsledky plnění úkolů VaV s přiděleným ISBN; ● články s poznámkovým aparátem ve sbornících a časopisech s přiděleným ISBN, ISSN (uznatelné nejsou populární články v novinách a drobných tisících bez poznámkového aparátu); ● ohlášené referáty na konferencích, které vyšly nebo vyjdou ve sborníku referátů z konference; ● učebnice nebo kapitola v učebnici, pokud je autorským dílem a je výsledkem plnění úkolů VaV; ● katalogy sbírek, výstav nebo expozic, případně edice dokumentů, vydané tiskem nebo na elektronických nosičích, které mají kritický aparát a jsou výsledkem plnění úkolů VaV; ● původní autorské výstavy nebo expozice, doložené libretem nebo scénářem; ● rukopisy zpráv z terénního výzkumu, mají-li povahu autorského díla a přinášejí-li nové poznatky a jsou-li v organizaci archivovány a přístupny badatelům; ● přijaté projekty nebo návrhy na nové technologie nebo metodiku v oblasti ochrany a prezentace movitého kulturního dědictví nebo oboru muzeologie, a které jsou doloženy kladnými odbornými posudky; ● restaurátorské zprávy, mají-li povahu autorského díla a přinášejí-li nové poznatky a jsou-li přístupny badatelům.

46 yto tři výše jmenované parametry výzkumné činnosti muzeí sledují roční statistické výkazy o muzeu až od roku 2012.

Tabulka 16: Základní statistická data o intenzitě výzkumné činnosti muzeí v roce 2014

Ukazatel	Státní muzea	Muzea krajů	Muzea měst a obcí	Ostatní skupiny muzeí	Celkem
Počet zpracovávaných výzkumných úkolů	339	1254	133	104	1830
Počet výstupů z výzkumů v daném roce	1260	1297	113	104	2774
Počet zaměstnanců podílejících se na plnění výzkumných úkolů	429,8	381,2	57,0	35,3	903,3
Podíl z celkové kapacity všech pracovníků muzeí v %	18,7	16,0	10,0	4,0	15,2

odborných pracovníků. Statistická data neumožňují zatím sledovat tyto údaje podle specializačních skupin muzeí a typu a úrovně prováděné výzkumné činnosti.

Z uvedeného 903,3 pracovníků zapojených do výzkumu připadá bezmála polovina na státní muzea (48 %) a 42 % na muzea krajů. O intenzitě a charakteru výzkumné činnosti svědčí také údaj, že ve státních muzeích připadala v roce 2014 na jeden řešený projekt pracovní kapacita 1,3 pracovníka, v muzeích krajů 3,2 pracovníka a podobně tomu bylo i u muzeí ostatních skupin.

Konkrétní údaje z této oblasti podle skupin muzeí podává tab. č. 16.

V souvislosti s výzkumnou činností muzeí a prezentací jejich výsledků lze dodat, že muzea, zvláště ta výrazněji zapojená do výzkumu, pořádají **symposia, konference a semináře.** Těch bylo v roce **2014 celkem 691.** Státní muzea jich uspořádala 58, muzea krajů 218 a několik muzeí ze skupiny ostatní 68; na muzea měst a obcí připadalo 38 těchto akcí. Od roku 2012 těchto akcí přibývalo o 25 %. V roce 2014 je navštívilo celkem **28024 účastníků.** Průměrná účast na jedné akci byla 40,6 osob. Ve srovnání s předchozími lety sledovaného období počet účastníků poklesl (v roce 2012 činila průměrná účast na jedné akci 50,1 osob). Pokles účastníků se týkal zejména konferenčních akcí pořádaných muzei krajů.

9. EKONOMICKÉ PODMÍNKY ČINNOSTI MUZEÍ

9. 1. VÝNOSY (PŘÍJMY)

Přehled ekonomických podmínek a hospodaření muzeí ve sledovaném období let 2012 až 2014 je výrazně komplikován tím, že některá, zejména privátní muzea, ve statistických výkazech neuvádějí požadovaná ekonomická data. Tuto skutečnost je třeba mít při hodnocení aktivit muzeí v této oblasti na vědomí. Negativně ovlivňuje zejména podrobná hodnocení a tabulková srovnání.

Pro zjednodušení budou výnosy či příjmy označovány v této kapitole jen jedním z uvedených názvů, podobně tak náklady či výdaje.

Celkové příjmy muzeí v roce 2014 dosáhly částky **4465,4 mil. Kč**.

Dosažené příjmy se skládaly z těchto položek:

- **Dotace ze státního rozpočtu** pro muzea v roce 2014 činily částku **1 659,8 mil. Kč** a představovaly **37,2 % všech prostředků**, se kterými mohla muzea hospodařit. Nejvíce z těchto prostředků (91,6 %) představovala dotace pro státní muzea (1 520 mil. Kč), část z nich (2,2 %) směřovala do muzeí krajů (36,7 mil. Kč), 0,1 % z této částky získala muzea měst a obcí (1,9 mil. Kč). Muzea ostatních skupin dle výkazů získala podporu ze státního rozpočtu ve výši 101,2 mil. Kč (6,1 %). V roce 2012 představovaly dotace ze státního rozpočtu částku 1 561 mil. Kč, v roce 2013 byly o 0,3 % vyšší a v roce 2014 se zvýšily o dalších 6 %.
- **Dotace z rozpočtů krajů** (mimo Prahu) dosáhly částky ve výši **1 251,9 mil. Kč**, což představovalo 28 % všech prostředků, které měla muzea k dispozici. Největší podíl těchto dotací (97,2 %) byl určen pro muzea zřizovaná krajem (1 216,7 mil. Kč). Muzea měst a obcí získala z dotací kraje částku 7,5 mil. Kč (0,6 %). Muzea ostatních skupin podpořily kraje celkovou částkou 1,1 mil. Kč (0,1 %) a státní muzea získala na své projekty 26,6 mil. Kč (2,1 % z celkové dotace krajů).
- **Dotace z rozpočtu krajů** se během sledovaného období vyvíjely opačným směrem než státní či jiné dotace. Oproti roku 2012 (1 260,1 mil. Kč) v roce 2013 klesly o 1,3 %. V roce 2014 se zvýšily ve srovnání s rokem 2013 jen o 0,6 % a byly tak stále nižší, než v roce 2012 (o 9,8 mil. Kč).
- **Dotace z rozpočtu měst a obcí** (mimo Prahu a Brno) představovaly v roce 2014 částku **413,9 mil. Kč**, což je **9,2 % všech prostředků muzeí**. Muzea měst a obcí z této sumy získala 50,6 % (209,4 mil. Kč), dotace pro muzea ostatních skupin dosáhly 192,4 mil. Kč (46,5 % z celkové částky dotací měst a obcí). V této poloze je obsažena podpora místních a městských muzeí zřizovaných spolky i privátními subjekty, případně několik obecně prospěšných společností, které provozují muzeum na základě smluvního vztahu společně s městem (obcí). Státní muzea získala na různé projekty od měst a obcí dotací 5,5 mil. Kč (1,3 %) a muzea krajů částku 6,6 mil. Kč (1,6 % z celkové částky).

Prostředky vyčleněné z rozpočtu měst a obcí pro muzea se od roku 2012 (tehdy 340,7 mil. Kč) zvyšovaly. V roce 2013 byly vyšší o 5 % a v roce 2014 vzrostly oproti roku 2013 dokonce o 15 %.

- **Dotace od blíže nespécifikovaných ostatních subjektů** dosáhly v roce 2014 částky **33,7 mil. Kč**, což je **0,8 % všech prostředků muzeí**. Z této částky čerpala účelové dotace na různé činnosti a projekty státní muzea 37,1 % (12,5 mil. Kč), muzea krajů 44,1 % (14,9 mil. Kč), muzea měst a obcí 4,5 % (1,5 mil. Kč) a muzea ostatních skupin 14,3 % (4,8 mil. Kč). Tyto dotace se od roku 2012 zvyšovaly a to z 21,4 mil. v roce 2012 do roku 2013 o 5,5 %, v roce 2014 byly ve srovnání s rokem 2013 dokonce vyšší o 49,5 %. Nejvíce se zvýšila částka určená pro muzea krajů.
- **Dotace ze zahraničí** měly v roce 2014 hodnotu **31,5 mil. Kč**, což představovalo **0,7 % všech prostředků muzeí**. Nejvíce zahraničních dotací (43,6 %) získala státní muzea (13,8 mil. Kč), muzea měst a obcí získala 7,2 mil. Kč (22,9 %), muzea krajů dostala 6 mil. Kč (19,1 %); na muzea ostatních skupin zbyla částka celkem 4,5 mil. Kč (14,4 %). Během sledovaného období **došlo k výraznému poklesu** dotací ze zahraničních zdrojů. Jestliže ještě v roce 2012 představovaly částku 56,9 mil. Kč, tak v roce 2013 poklesly o 41,6 % a v roce 2014 o dalších 5,1 %. V rámci dotací ze zahraničí získala muzea 85 % prostředků z EU.
- **Dary a sponzorské příspěvky** se podílely v roce 2014 na celkových výnosech muzeí částkou **17,3 mil. Kč**, to představuje **0,4 % všech prostředků muzeí**. Největší objem darů a sponzorských příspěvků v celkové částce 7,8 mil. Kč (44,8 %) směřoval k různým muzeím ostatních skupin. V pořadí podílu na darech následovala státní muzea částkou 5,5 mil. Kč (31,8 %), dále muzea krajů (3,1 mil. Kč s 18,1 %) a nakonec muzea měst a obcí s částkou 0,9 mil. Kč (5,3 %). Dary a sponzorské příspěvky dosáhly v roce 2012 výše 24,1 mil. Kč. V následujícím roce se propadly o 29,6 % a v roce 2014 se oproti roku 2013 zvýšily o 2,5 %. Úrovně roku 2012 však nedosáhly.
- **Vlastní příjmy**, tj. tržby za vlastní výkony, jako jsou příjmy ze vstupného, prodej zboží a příjmy za služby, a ostatní provozní výnosy činily v muzeích v roce 2014 celkem **1.057 mil. Kč**, což představovalo **23,7 % z celkových výnosů**. Vlastní příjmy jsou v porovnání s vynaloženými náklady důležitým ukazatelem míry soběstačnosti organizací (viz níže).

Ve struktuře vlastních příjmů činily příjmy ze vstupného 54 % (částka 573 mil. Kč). Od roku 2012 (částka 455 mil. Kč) příjmy ze vstupného výrazně rostly, což je dáno jak celkovým růstem návštěvnosti muzeí, tak i růstem cen vstupného. Tento druh příjmů se zvýšil ve všech skupinách muzeí (vyjádření podílu cenového růstu na celkové výši vstupného disponibilní data neumožňují).

Během sledovaného období se zvyšovaly i jiné složky vlastních příjmů. Zatímco v roce 2012 celkové vlastní příjmy muzeí činily 945,4 mil. Kč, do roku 2014 vzrostly o 11,8 %. Růst vlastních příjmů muzeí se významně podílel na růstu celkových výnosů. Ty od roku 2012 (kdy činily 4 212 mil. Kč) vzrostly do roku 2014 o 6,0 %.

9. 2. NÁKLADY (VÝDAJE)

Celkové náklady muzeí v roce 2014 ve výši 4 473,8 mil. Kč byly ve srovnání s rokem 2012 (tehdy činily 4 216,3 mil. Kč) o 6,1% vyšší⁴⁷, zatímco celkové výnosy, (viz výše), stouply o 6,0%. Ve státních muzeích vzrostly náklady o 8,5%, v muzeích měst a obcí o 13,5 %, v muzeích ostatních skupin o 12,5% a v krajských muzeích se naopak o 1 % snížily.

Největší nákladovou položku představují dlouhodobě **osobní náklady**. V roce 2014 dosáhly **2 092,8 mil. Kč**, což představovalo **46,8%** z celkových nákladů. Ve státních muzeích představovaly osobní náklady 40,1% celkových nákladů, v muzeích krajů 56,4% a v muzeích měst a obcí 57,1%.⁴⁸ Oproti roku 2012 se zvýšily o 7,9 %.

Hlavní součástí osobních nákladů jsou **náklady mzdové**. Ty v roce 2014 tvořily částku 1 434,1 mil. Kč tj. 68,5% z osobních nákladů. Od roku 2012 vzrostly o 6,3%. Vedle odvodů na zdravotní a sociální pojištění a na ostatní sociální náklady, jsou významnou položkou celkových osobních nákladů tzv. **ostatní osobní náklady** (např. za uzavřené smlouvy o dílo či dohody o provedení prací mimo pracovní poměr). Tyto náklady činily 113,3 mil. Kč, (5,4% celkových osobních nákladů). Nejvíce z nich čerpala muzea státní a krajů (zhruba po třetině této částky), zatímco muzea měst a obcí jen asi 10%. Objem ostatních osobních nákladů v průběhu sledovaného období velmi kolísá, v roce 2014 byl proti roku 2012 o 26,9% vyšší.

Významný ukazatel odrážející potřebu finančních prostředků na provoz muzeí představují **nezbytné provozní náklady muzeí a jejich poměr k celkovým nákladům**. Za nezbytné náklady v údajích ročního statistického výkazu se považují takové výdaje, které muzeum vydává bez ohledu na rozsah své odborné činnosti a programů pro veřejnost a které jsou nezbytné pro udržení prostého provozu muzea. Mezi ně patří také náklady, které muzea musí vynakládat z povinnosti dodržet závazná ustanovení zákonů a dalších platných právních předpisů (např. zákon č. 122/2000 Sb. ukládá mj. uchovávat sbírky ve vhodných klimatických podmínkách a zabezpečit jejich ochranu a správu předepsaným způsobem; zabezpečit provoz podle předpisů o požární ochraně; předpisy o ochraně zdraví a bezpečnosti práce; předpisy o nakládání s odpady atd.).

Do výpočtu nezbytných provozních výdajů se zahrnují osobní náklady, nájem, daně a poplatky (bez daně z příjmu), odpisy dlouhodobého majetku, náklady na povinné revize a servis přístrojů a zařízení (např. EZS, EPS, RHP atd.), náklady na energie a komunální poplatky (tj. např. elektrická energie, plyn, dálkové vytápění, vodné a stočné, likvidace komunálního a nebezpečného odpadu), pojistné, bankovní služby, odvod do FKSP, případně povinné náklady na preventivní

47 Meziroční nárůst neinvestičních nákladů muzeí od r. 2012 do 2013 dosáhl 0,8 %, mezi roky 2014 a 2013 to bylo 5,3 %.

48 Meziroční nárůst neinvestičních nákladů muzeí od r. 2012 do 2013 dosáhl 0,8 %, mezi roky 2014 a 2013 to bylo 5,3 %.

zdravotní péči a na povinné školení zaměstnanců, povinné náklady na vedení elektronické pošty a s tím spojenou správu softwaru, eventuelně další doložitelné náklady, které spadají do kategorie nákladů povinných a nezbytných pro zachování provozu instituce.

Ve skupině muzeí státu a územní samosprávy (krajů, měst a obcí) činily **tyto nezbytné provozní výdaje** celkem částku 2 687,6 mil. Kč, což bylo 70,7 % všech nákladů.⁴⁹ Ve **státních muzeích** činil tento podíl **72,6 %**, v **muzeích krajů 73,6 %** a v **muzeích měst a obcí 46,1 %**. Uváděné proporce a výše nezbytných nákladů se během let 2012 až 2014 zásadně nezměnily (poněkud více klesly v případě muzeí měst a obcí). Jak se ukazuje, státní a krajská muzea mohou vydat na činnosti mimo povinné výdaje a uchování provozu institucí maximálně třetinu ze svých celkových nákladů.

Dalším významným údajem charakterizujícím úroveň ekonomických podmínek činnosti muzeí je tzv. **míra soběstačnosti**. Odráží poměr vlastních příjmů organizací k celkovým vynaloženým nákladům. Ve skupinách muzeí zřízených státní správou a územní samosprávou se tato míra pohybovala v roce 2014 od zhruba 15 do 20%.⁵⁰

Státní muzea dosahovala míru soběstačnosti ve výši 20,2%, krajská 14,8% a muzea měst a obcí 16,8%.

Celkové **neinvestiční náklady muzeí** v roce **2014** dosáhly částky **4 473, 8 mil. Kč**. Po srovnání s celkovými výnosy (příjmy), které činily 4 465,4 mil. Kč je zřejmé, že muzea na krytí investičních potřeb využívala také jiných zdrojů.

Co se týče vynaložení investičních prostředků, neposkytují stávající statistické výkazy dostatek dat pro podrobnější analýzy. Nejen, že jsou disponibilní data neúplná, ale v případě mnoha muzeí zřízovaných kraji, městy a obcemi zabezpečují investiční akce sami zřizovatelé a finanční stránka věci je řešena mimo účetnictví daných organizací (zcela nebo zčásti).

Podle dostupných dat ze statistických výkazů je patrné, že největší část investovaných prostředků směřovala do státních muzeí, zejména muzeí zřízovaných MK ČR (viz akce typu Národní muzeum, dokončení obnovy Národního technického muzea ad.).

49 Vzhledem k neúplnosti ekonomických dat ve výkazech u řady muzeí ostatních skupin, je výpočet výše v textu proveden jen pro muzea státní, krajů, měst a obcí. Poměr nezbytných provozních nákladů k celkovým nákladům muzeí ostatních skupin dosahoval 68,5 %.

50 Podíl vlastních příjmů na celkových výnosech všech muzeí ostatních skupin činil 55 %.

Tabulka 17: Dotace a granty na investice v letech 2012 – 2014

Ukazatel	2012		2013		2014	
	mil. Kč	podíl z celkové částky v %	mil. Kč	podíl z celkové částky v %	mil. Kč	podíl z celkové částky v %
ze státního rozpočtu	304,1	54,7	159,7	36,0	407,5	74,1
z rozpočtu krajů	123,9	22,2	124,5	28,1	76,7	13,9
z rozpočtu měst a obcí	29,3	5,3	10,9	2,5	22,1	4,0
od ostatních subjektů	17,3	3,1	17,5	3,9	25,1	4,6
ze zahraničí	81,6	14,7	130,6	29,5	18,7	3,4
celkem	556,2	100,0	443,2	100,0	550,1	100,0

Tabulka 18: Investiční výdaje muzeí v letech 2012 – 2014

Ukazatel	2012		2013		2014	
	mil. Kč	podíl z celku v %	mil. Kč	podíl z celku v %	mil. Kč	podíl z celku v %
invest. náklady na hmotný majetek	572,2	96,4	573,5	97,7	646,7	97,7
invest. náklady na nehmotný majetek	21,3	3,6	13,4	2,3	15,1	2,3
investiční náklady celkem	593,5	100,0	586,9	100,0	661,8	100,0
v tom:						
státní muzea	437,0	73,6	298,1	50,8	325,5	49,2
muzea krajů (bez Prahy)	103,0	17,4	220,7	37,6	145,6	22,0
muzea měst a obcí (bez Prahy a Brna)	42,0	7,1	26,1	4,4	13,5	2,0
ostatní	11,5	1,9	42,0	7,2	177,2	26,8

Tabulka 19: Celkové dotace a vynaložené prostředky na investice

Ukazatel	2012	2013	2014
dotace a granty na investice celkem	556,2	443,2	550,1
celková náklady na investice	593,5	586,9	661,8
rozdíl mezi dotacemi a granty a náklady na investice	-37,3	-143,7	-117,7

Srovnání celkových dotací a grantů na investice se skutečně vynaloženými prostředky ukazuje, že muzea zapojovala do investičních akcí rezervy, úspory a prostředky z odpisů dlouhodobého majetku atd. (viz následující tabulka).

10. ZÁVĚR

Jak z předcházející analýzy vyplývá, k charakteristice stavu našich muzeí jsou využívány zdroje dat založené na ročním **statistickém zjišťování**. Poznatky vycházející z disponibilních statistických dat lze v zásadě členit do dvou skupin. Prvou tvoří informace umožňující pohled na strukturu muzeí a jejich členění dle specializace činností, zřizovatele a právní formy. Druhou poznatky o aktivitách prováděných muzei a jejich vývojových tendencích v čase (v letech 2012 – 2014, popř. v delším období).

Co se týče struktury muzejní sítě, představují z pohledu specializace nejvýznamnější skupinu všeobecná muzea (48% institucí), dále muzea výtvarného umění (11 %) a muzea zaměřená na vědu a techniku (8 %). Největší část muzeí byla zřízena obcemi a městy (až 52 %), kraje zřídily přes 19 % muzeí a stát 5,5 %. Ostatní zřizovatelé (soukromé osoby, spolky, nadace a církve) založili více než 23 % muzeí. Nutno říci, že ve sledovaných aktivitách – v jejich rozsahu a kvalitativní úrovni – je, zejména s ohledem na velikost muzeí, pořadí odlišné. Na čelném místě se obvykle umísťují státní muzea před krajskými, za nimi ostatní muzea, městská a obecní muzea.

Mezi základní poznatky o aktivitách muzeí ve sledovaných letech a jejich předpokladech patří zjištění, že:

- v souladu se zvyšujícím se počtem muzeí v roce 2014 (oproti roku 2012) vzrostl i celkový počet zaměstnanců (téměř o 5 %) a podíl odborných pracovníků (o 3,4 p. b. na téměř 50 %)
- průměrná měsíční mzda byla v roce 2014 nejvyšší v ostatních muzeích (26,7 tis. Kč), dále v muzeích krajů (20,4 tis. Kč), ve státních muzeích dosáhla 20,1 tis. Kč a v muzeích obcí a měst jen 17,4 tis. Kč.
- počet dobrovolníků pracujících v muzeích není významný a vykazuje klesající tendenci (vyjma spolkových muzeí)
- rozsah sbírek mírně vzrostl (o 0,8 %)
- muzea v ČR zaostávají v rozvoji moderních forem zachycení a prezentace sbírek. Obrazový záznam v digitální podobě mělo jen více než 11 % sbírek a on – line katalogů na internetu bylo jen za necelých 5 % sbírek.
- nepříznivé tendence se projevují v konzervaci, restaurování a preparování sbírkových předmětů (odpovídající náklady poklesly o více než 40 %)
- snížily se také náklady na pořízení knihovního fondu muzejních knihoven a klesly počty výpůjček z něj
- naopak se rozšířila výstavní plocha muzeí (o 3,5 %), zejména její část určená pro dlouhodobé expozice
- vzrostl celkový počet pořádaných výstav, v němž se, ale zvýšil podíl zapůjčených výstav (zejména ze soukromých sbírek)
- „export“ výstav do zahraničí převyšoval jejich „import“ do ČR
- návštěvnost muzeí se zvýšila o 21 % (částečně i vlivem organizačních změn)

- postupně narůstal také rozsah prezentací muzeí (webové prezentace, přednášky, vzdělávací a kulturně výchovné programy) a počet řešených výzkumných projektů
- celkové náklady muzeí se ve sledovaném období zvýšily mírně rychleji než příjmy (o 6,1 % v porovnání se 6,0 %)
- příznivě se vyvíjela míra soběstačnosti muzeí (stoupla z 17,4 % na 18,5 %).

Základní ukazatele činnosti muzeí za delší, pětileté období (2009 – 2014) svědčí o výrazném růstu počtu návštěvníků (ročně průměrně o 3,9 %) a inkasovaného vstupného (o 4,7 %), mírně se také zvyšovaly průměrné mzdy zaměstnanců (o 1,3 %). Stagnovaly celkové příjmy a výdaje a výrazně poklesly veřejné výdaje na činnosti muzeí (o 4,5 % průměrně ročně) a zejména investice (o více než 10 % ročně).

Zdroje dat jsou však z několika důvodů částečně omezené. Prvým z nich spočívá v nejasnosti samotného rozsahu muzejní sítě. Na straně jedné v ní některé instituce přebývají („kvazimuzea“ či „nemuzea“) a na straně druhé – z důvodu nezahrnutí do souboru šetřených jednotek či statistické nonresponse – data za část skutečných muzeí chybí.

Další problémy přináší samotný způsob sběru dat. Číselné vyjádření informací, které s ním je spojeno, do určité míry omezuje naše poznání, zejména pak kvalitativních stránek jevů. Pro efektivnější sběr statistických informací zatím nemáme ani v muzejnictví dořešeny některé klasifikační nástroje a metodické přístupy (viz problematika sbírek, výstav, vykazování návštěv webových stránek atd.). Zpoždí se také reakce muzeí na některé metodické změny ve statistickém zjišťování. S vědomím uvedených omezení zdrojů a metod našeho poznání je tak třeba přistupovat k analýze či hodnocení stavu a vývoje muzeí. Z pohledu rozsahu hodnocených dat lze oprávněně předpokládat, že naše data o muzeích nejsou zcela úplná (odhadem zahrnují zhruba tři čtvrtiny předpokládaného reálného rozsahu muzejní sítě). Na druhé straně je třeba říci, že tato skutečnost není nepřekonatelnou překážkou v případě posuzování změn – jak jejich rozsahu, tak i trendů – které v ní probíhají.

Nicméně, ke zlepšení věrohodnosti statistických dat je žádoucí přijmout patřičná opatření v těchto dvou oblastech:

- **Registrační systém muzeí – Zavést optimální registrační systém, který oddělí statistická data za muzea v pravém slova smyslu od dat za kvazimuzea. To pak umožní využít efektivněji statistické výkazy pro vypracování výkonnostních standardů pro muzea a to i s využitím projektu benchmarking muzeí. Tento projekt od r. 2009 řeší NIPOS ve spolupráci s AMG. Je to praktický nástroj umožňující měřit výkonnost určité srovnatelné skupiny institucí.**
- **Statistické výzkumnictví – Na základě poznatků vyplývajících z analýzy zpřesnit metodické pokyny, prohloubit či upřesnit klasifikační nástroje, do statistického výkazu doplnit potřebné indikátory apod. Dále je nutné působit na respondenty tak, aby zvýšili pozornost při vyplňování ročních statistických výkazů, vč. ekonomických dat (nezbytných mimo jiné pro sestavení satelitního účtu kultury).**

Ministerstvo kultury, POB 119
120 21 PRAHA 2
Vyplněný výkaz doručte do 25. 3. 2016

Kult (MK) 14-01

Schváleno ČSÚ pro Ministerstvo kultury
CV 142/15 ze dne 31. 10. 2014

Roční výkaz o muzeu a galerii (muzeu výtvarných umění)

za rok 2015

Výkaz je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2015. Ochrana důvěrnosti údajů je zaručena zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Údaje se zjišťují pro potřebu Ministerstva kultury, které odpovídá za jejich ochranu. Zpravodajská jednotka je povinna poskytnout všechny požadované údaje. Děkujeme za spolupráci.

Název zpravodajské jednotky (přesný název muzea, galerie)	Organizační složka státu dle zák. č. 219/2000 Sb. *	11
IČO	Organizační složka kraje dle zák. č. 129/2000 Sb. *	12
Adresa	Organizační složka obce dle zák. č. 128/2000 Sb. *	13
	Organizační složka hl. m. Prahy dle zák. č. 131/2000 Sb.	14
	Státní příspěvková organizace dle zák. č. 219/2000 Sb. *	21
	Příspěvková organizace kraje dle zák. č. 129/2000 Sb. *	22
	Příspěvková organizace obce dle zák. č. 128/2000 Sb. *	23
	Příspěvková organizace hl. m. Prahy dle zák. č. 131/2000 Sb.	24
	Státní podnik dle zák. č. 77/1997 Sb. *	30
	Vysoká škola dle zák. č. 111/1998 Sb. *	32
	Spolek dle zák. č. 89/2012 Sb.	40
	Ochranné propagační společnosti dle zák. č. 248/1995 Sb. *	50
	Nadace nebo nadační fond dle zák. č. 89/2012 Sb.	60
	Církevní právnická osoba dle zák. č. 32/2002 Sb. *	62
	Školní právnická osoba dle zák. č. 561/2004 Sb. *	64
	Ochodní společnosti dle zák. č. 90/2012 Sb. (vef. obchod. spol., komanditní spol., společnost s r. o., akciová společnost)	70
	Družstvo dle zák. č. 90/2012 Sb.	75
	Fyzická osoba se živnostenským oprávněním dle zák. č. 455/1991 Sb.	80
	Jiná (uvést zjednotěně)	90

Přijetí (formu zpravodajské jednotky (zpracovává se zpravidla jenom formu))

* ve znění pozdějších předpisů

A. KLASIFIKACE MUZEÍ, PAMÁTNÍKŮ A GALERIÍ podle převládajícího předmětu sbírek a výstav (vhodně zaškrtněte)

	Kód
Výtvarné umění	01 <input type="checkbox"/>
Umělecké obory ostatní	02 <input type="checkbox"/>
Archeologie a historie	03 <input type="checkbox"/>
Historie přírody a přírodovědné obory	04 <input type="checkbox"/>
Věda a technika	05 <input type="checkbox"/>
Etnografie (etnologie) a antropologie	06 <input type="checkbox"/>
Všeobecné, kombinované (vlastivědné)	07 <input type="checkbox"/>
Skanzeny	08 <input type="checkbox"/>
Ostatní	09 <input type="checkbox"/>

B. SEZNAM A KLASIFIKACE POCOČEK MUZEÍ A GALERIÍ (podle převládajícího předmětu sbírek a výstav) V případě více poboček uveďte zbylé v příloze.

Název a místo pobočky ¹⁾	Počet návštěvníků pobočky	Kód klasifikace

¹⁾ Vyplní se jmenovitě všechny pobočky muzeí a galerií (počet poboček odpovídá ř. 0103).

Kód klasifikace pobočky se označí podle předcházející tabulky.

I. MUZEJA / GALERIE / PAMÁTNÍKY A JEJICH EXPOZICE K 31. 12. SLEDOVANÉHO ROKU

	Č. ř.	Celkem	z toho mimo provoz
a	1	2	3
Muzea, památníky	0101		
Galerie (muzea výtvarných umění)	0102		
Pobočky muzeí a galerií	0103		
Počet m ² celkové výstavní plochy	0104		
z toho	počet m ² pro stálé expozice	0105	
	počet m ² pro bezbariérový přístup	0106	

II. MUZEJA / GALERIE / PAMÁTNÍKY A JEJICH EXPOZICE – DOKONČENÍ

	Č. ř.	Celkem	z toho mimo provoz	
a	1	2	3	
Počet expozic muzeí a galerií	0107		x	
VÝTVARNÉ UMĚNÍ	výtvarné umění	0108	x	
	umělecké obory ostatní	0109	x	
	archeologie a historie	0110	x	
	historie přírody a přírodovědné obory	0111	x	
	věda a technika	0112	x	
	etnografie (etnologie) a antropologie	0113	x	
	všeobecné, kombinované (vlastivědné)	0114	x	
	ostální	0115	x	
	Kontrolní součet (ř. 0101 až 0115)	0159		

II. VÝKONY MUZEA, GALERIE

a		Č. ř.	Celkem	
		1	2	
Počet uspořádaných výstav celkem (součet ř. 0201 až 0217)		0201		
v ř. 0201 vlastních (základních)		0202		
z toho	putovních	0203		
	počet instalací putovních výstav	0204		
	počet zapůjčených výstav do zahraničí	0205		
v ř. 0201 převzatých (zapůjčených)		0206		
včetně	od jiných muzeí v ČR	0207		
	ze zahraničí	0208		
	jiných (ze soukromých sbírek atd.)	0209		
v ř. 0201	výtvarné umění	0210		
	umělecké obory ostatní	0211		
	archeologie a historie	0212		
	historie přírody a přírodovědné obory	0213		
	věda a technika	0214		
	etnografie (etnologie) a antropologie	0215		
	všeobecné, kombinované	0216		
	ostatní	0217		
	Počet návštěvníků expozic a výstav muzeí a galerií (součet ř. 0219 až ř. 0223)		0218	
	včetně	za vstupné celé	0219	
za vstupné snížené		0220		
za vstupné zvýšené za speciální služby		0221		
za rodinné vstupné		0222		
neplaticích		0223		
Počet cizinců z celkového počtu návštěvníků (z ř. 0218)		0224		
Počet účastníků speciálních doprovodných programů k výstavám a expozicím (z ř. 0218)		0225		
Počet skupin (ekurzí) absolvujících tyto programy (z ř. 0225)		0226		
z toho	pro děti a mládež	0227		
	pro etnické menšiny	0228		
	pro seniary	0229		
	pro zdravotně handicapované	0230		
Počet kulturně výchovných akcí pro veřejnost, jichž je muzeum (galerie) pořadatelem (bez výkladů ve výstavních prostorách)		0231		
Počet návštěvníků kulturně výchovných akcí (z ř. 0231)		0232		
počet	samostatná scénická vystoupení	kulturně výchovných akcí (v ř. 0231)	0233	
		přednášky	0234	
	samostatných scénických vystoupení	ostatní	0235	
		návštěvníků kulturně výchovných akcí (v ř. 0232)	přednášek	0236
ostatních	0237			
0238				
Počet počítačů ve výstavních prostorách muzea (galerie) připravených na internet k 31. 12. sledovaného roku		0239		
Počet sympozií, konferencí a seminářů (pořádaných muzeem, galerií)		0240		
Počet účastníků sympozií, konferencí a seminářů		0241		
Počet titulů vydaných nepenodických publikací dle zák. č. 37/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů		0242		
z ř. 0242 náklad (počet výtisků v ks)		0243		
Počet titulů vydaného periodického tisku dle zák. č. 46/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů		0244		
z ř. 0244 náklad (počet výtisků v ks)		0245		
Počet titulů vydaných audiovizuálních děl dle zák. č. 273/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů		0246		
z ř. 0246 náklad (počet v ks)		0247		
Počet titulů elektronických dokumentů na hmotných nosičích		0248		
z ř. 0248 náklad (počet v ks)		0249		
Počet titulů elektronických dokumentů na internetu		0250		
Počet titulů z ř. 0242, ř. 0244, ř. 0246, ř. 0248, ř. 0250, které jsou autorskými díly zaměstnanců muzea		0251		
Počet dnů, kdy bylo muzeum otevřeno pro veřejnost		0252		
Kontrolní součet (ř. 0201 až 0252)		0259		

III. ZAMĚŠTNANCI

a		Č. ř.	Celkem
		1	2
Celkový počet pracujících (fyzických) osob ²⁾		0301	
Počet zaměstnanců (přepracovaný stav)		0302	
z toho odborných pracovníků (přepracovaný stav)		0303	
Počet dobrovolných (fyzických) pracovníků z ř. 0301		0304	
Počet hodin odpracovaných dobrovolníky ročně		0305	
Kontrolní součet (ř. 0301 až 0305)		0359	

IV. PŘÍJMY RESP. VÝNOSY

a		Č. ř.	Celkem v tis. Kč
		1	2
z toho	Tržby za vlastní výkony (výrobky, služby) a za zboží	0401	
	včetně		
	výbrané vstupné	0402	
	tržby z prodeje upomínkových předmětů, propagačních materiálů, programů apod.	0403	
	Příspěvky, dotace a granty na provoz ze státního rozpočtu	0404	
	Příspěvky, dotace a granty na provoz z rozpočtu kraje	0405	
	Příspěvky, dotace a granty na provoz z rozpočtu obce	0406	
	Příspěvky, dotace a granty na provoz od ostatních subjektů	0407	
	Příspěvky, dotace a granty na provoz ze zahraničí	0408	
	z toho z fondů EU	0409	
Dary a sponzorské příspěvky	0410		
Ostatní provozní výnosy výše neuvedené	0411		
Příjmy (výnosy) celkem (ř. 0401 + ř. 0404 až 0408 + ř. 0410 + 0411)	0412		
Dotace a granty na investice ze státního rozpočtu	0413		
Dotace a granty na investice z rozpočtu kraje	0414		
Dotace a granty na investice z rozpočtu obce	0415		
Dotace a granty na investice od ostatních subjektů	0416		
Dotace a granty na investice ze zahraničí	0417		
z toho z fondů EU	0418		
Dotace a granty na investice celkem (součet ř. 0413 až 0417)	0419		
Vlastní vklady ³⁾	0420		
Kontrolní součet (ř. 0401 až 0420)	0459		

V. VÝDAJE RESP. NÁKLADY

a		Č. ř.	Celkem v tis. Kč	
		1	2	
z toho	Spotřeba materiálu, energie, zboží a služeb	0501		
	z toho nájem	0502		
	Osobní náklady (součet ř. 0504 až 0507)	0503		
	včetně	mzdy	0504	
		ostatní osobní náklady	0505	
		náklady na zdravotní a sociální pojištění	0506	
		ostatní sociální náklady	0507	
	Náklady na nákup sbírkových předmětů	0508		
	Náklady na restaurování, konzervování a preparování (údržavní náklady)	0509		
	Daně a poplatky (bez daně z příjmu)	0510		
Daň z příjmu (účt. skupina 59)	0511			
Odpisy dlouhodobého majetku	0512			
Ostatní provozní náklady výše neuvedené	0513			
Výdaje (náklady) celkem (součet ř. 0501 + ř. 0503 + ř. 0508 až 0513)	0514			
Nezbytné základní provozní výdaje (z ř. 0514)	0515			
Investiční výdaje (na hmotný a nehmotný majetek) celkem	0516			
z toho	hmotný majetek ⁴⁾	0517		
	nehmotný majetek ⁵⁾	0518		
Kontrolní součet (ř. 0501 až 0518)	0559			

²⁾ zahrnuje podnikatele, rodinné příslušníky, zaměstnance, dobrovolníky apod.

³⁾ včetně finanční prostředky z vlastních zdrojů (rezerv apod.)

⁴⁾ Vstupní cena vyšší než 40 000 Kč a provozně-technické funkce delší než jeden rok (§ 26 ZDP).

⁵⁾ Vstupní cena vyšší než 60 000 Kč a doba použitelnosti delší než jeden rok (§ 32a ZDP).

VI. KNIHOVNY MUZEÍ A GALERIÍ

a		Č. ř.	Celkem	
		1	2	
Evidenční číslo knihovny evidované dle knihovního zákona č. 257/2001 Sb.				
Počet knihoven	z toho přístupných veřejnosti ⁶⁾	0601		
	Počet knihovnických jednotek	0602		
	Roční přírůstek v knihovnických jednotkách	0603		
	Počet registrovaných uživatelů	0604		
	z toho	zaměstnanci muzea a galerie	0605	
		ostatní veřejnost	0606	
	Počet výpůjček celkem	0607		
	z toho absenčních výpůjček	0608		
	Vydaje na knižní fond v tis. Kč	0609		
	Počet zaměstnanců knihovny (přepracovaný stav)	0610		
z toho odborných knihovníků	0611			
Počet dobrovolných pracovníků	0612			
Počet hodin odpracovaných dobrovolníky ročně	0613			
Počet počítačů v muzejní studovně nebo knihovně připojených na internet k 31. 12. sledovaného roku	0614			
0615				
Kontrolní součet (ř. 0601 až 0615)	0659			

⁶⁾ Pro poskytování knihovnických služeb.

IX. SBÍRKY, DOKUMENTACE, ODBORNÁ ČINNOST

Sbírka muzea (galerie) je zapsána v CES ano ne

a		Č. ř.	Celkem
		1	2
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů celkem k 31. 12. sledovaného roku		0901	
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů zpracovaných v systematické evidenci (katalogizovaných) v elektronické podobě celkem k 31. 12.		0902	
z toho digitalizovaných v podobě obrazového záznamu		0903	
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů prezentovaných formou on-line katalogu na internetové stránce muzea		0904	
Počet evidenčních čísel přírůstků zapsaných za sledovaný rok		0905	
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů vyřazených ze sbírky za sledovaný rok		0906	
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů zapůjčených jinému zařízení		0907	
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů vypůjčených od jiného zařízení		0908	
Počet inventarizovaných (revidovaných) sbírkových předmětů za sledovaný rok		0909	
Počet konzervovaných sbírkových předmětů za sledovaný rok		0910	
z toho vlastní kapacitou		0911	
Počet zrestaurovaných sbírkových předmětů za sledovaný rok		0912	
z toho vlastní kapacitou		0913	
Počet preparovaných sbírkových předmětů za sledovaný rok		0914	
z toho vlastní kapacitou		0915	
Počet zpracovávaných vědeckovýzkumných úkolů za sledovaný rok		0916	
Počet výstupů plnění úkolů výzkumu a vývoje		0917	
Počet zaměstnanců muzea podléhajících se na plnění vědeckovýzkumných úkolů (z ř. 0916) za sledovaný rok (přepracovaný stav)		0918	
Počet badatelských úkolů za sledovaný rok (návštěvy, dotazy, konzultace, žádosti o referše atd.)		0919	
Kontrolní součet (ř. 0901 až 0919)		0959	

Případné připojení komentáře s doplňujícími nebo vysvětlujícími údaji je vítáno.

Odesláno dne:	Razítko:	Výkaz vyplněn – jméno (hůlkovým písmem) a podpis:
		Telefon:
	Jméno (hůlkovým písmem) a podpis vedoucího zpravodajské jednotky:	e – mail:

Metodické vysvětlivky k výkazu

ODDÍL I.

- Rádek 0101 a 0102: uvádějí se samostatná muzea, památníky, galerie, nikoliv detašovaná pracoviště.
 Rádek 0103: za pobočku se považují ty detašované části muzea, galerie, které jsou mimo sídlo muzea, galerie a tvoří s vykazujícím muzeem, galerií organizační jednotku.
 Rádek 0107: za expozici se pokládá dlouhodobá, tj. více než dvouletá instalace sbírkových předmětů muzea nebo galerie umístěná v jednom objektu, přístupná veřejnosti, nebo část takové instalace tématicky jednoznačně pro návštěvníky odlišená od jiných částí (např. názvem, samostatným katalogem, informací v průvodci apod.).

ODDÍL II.

- Rádek 0201: zahrnují se všechny výstavy, které muzeem nebo galerií uspořádaly, tzn. základní, vlastní putovní a dále výstavy převzaté od jiných organizací, tj. výstavy jinou organizací instalované a ve vykazujícím muzeu nebo galerií přechodně vystavené. Podrobnější členění se uvádí v ř. 0202 – 0217.
 Rádek 0202: vlastní (základní) výstava – jedná se o výstavu autorsky připravenou vykazujícím muzeem a obsahující v převážné míře vlastní exponáty (alespoň 50%).
 Rádek 0203: putovní výstavou se rozumí výstava pořádaná muzeem, památníkem nebo galerií mimo vlastní výstavní prostory (ve školách, obcích, kulturních klubových zařízeních apod.).
 Rádek 0206: převzatá (zapůjčená) výstava – jedná se o výstavu, kterou si vykazující muzeum vypůjčilo jako celek od jiné instituce, případně si vypůjčilo podstatnou část takové výstavy, a vykazující muzeum není jejím hlavním tvůrcem.
 Rádek 0218: vykazuje se počet návštěvníků expozice a výstav podle počtu prodaných vstupenek, případně podle záznamu v knize návštěv. Je-li vstup volný, je třeba zajistit evidenci jiným způsobem, eventuálně je možno použít společného odhadu. U putovních výstav uvádí návštěvníky to zařízení, které je právě vystavuje. Návštěvníci se vykazují ve fyzických osobách za sledované období, nikoliv teprve po skončení výstavy.
 Rádek 0231: mezi kulturně výchovné akce lze zařadit také vernisáže výstavy (expozice), jestliže bylo její součástí kulturní vystoupení většího rozsahu. Počet návštěvníků vernisáže se vykazuje v ř. 0232, ale již se nezapočítává do návštěvníků expozic a výstav v ř. 0218.
 Rádek 0233: uvědují se např. koncerty, literární dramatická vystoupení, folklovní apod.
 Rádek 0235: v ostatních kulturně výchovných akcích se uvědují např. soutěže, přehlídky, poznávací výlety, Muzejní noc atd.
 Rádek 0251: z celkového počtu vydaných titulů (ř. 0242, ř. 0244, ř. 0246, ř. 0248, ř. 0250) se uvěduje počet titulů, které jsou autorským dílem zaměstnanců muzea, nebo na jejichž obsahu se zaměstnanci muzea autorsky podíleli, případně počet titulů, které prezentují činnost muzea. Za takové tituly se (bez ohledu na autorský podíl zaměstnanců muzea) považují např. katalogy nebo průvodce expozic, výstav a sbírek muzea, sborníky z konferencí, jichž bylo muzeem pořadatelem apod.
 Rádek 0252: uvěduje se počet dnů v roce, po které muzeum zpřístupnilo výstavní prostory veřejnosti. Pokud muzeem provozuje několik samostatných objektů, uvěde se nejdelší časový interval, kdy bylo muzeem v těchto objektech otevřeno.

ODDÍL III.

- Rádek 0302: uvěde se průměrný evidenční počet zaměstnanců (přepočtený stav). Metodicky odpovídá ukazateli uvedenému na příslušném čtvrtletním výkazu o práci.
 Rádek 0303: jako odborní pracovníci se vykazují vědeckí pracovníci, kurátoři sbírek, kvalifikovaní konzervátoři, restaurátoři, lektori a pracovníci manažmentu, přičemž jejich vzdělání není pro výkaz rozhodující.
 Rádek 0304: dobrovolný pracovník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.

ODDÍL V.

- Rádek 0515: do výpůjčky nezbytných základních provozních výdajů se zahrnou: údaje z ř. 0502 + 0503 + 0510 + 0512 a dále eventuelní výdaje v tis. Kč na povinné revize a servis přístrojů a zařízení (např. EZS, EPS, RHP atd.), náklady na energii a komunální poplatky (tj. např. elektrická energie, plyn, dálkové vytápění, vodné a stočné, likvidace komunálního a nebezpečného odpadu), pojistné na majetek a osoby, bankovní služby, odvod do FKSP, případné povinné náklady na preventivní zdravotní péči nebo na povinné školení zaměstnanců, povinné náklady na vedení elektronické pošty a s tím spojenou správu softwaru.

ODDÍL VI.

- Za knihovnu se pro účely tohoto statistického výkazu považuje ta součást muzea, jejímž hlavním cílem je udržování uspořádané sbírky knih, časopisů a jiných dokumentů, které jsou řádně evidovány na základě platných právních předpisů v přírůstkovém seznamu, spravovaný pověřeným pracovníkem a umožňují prostřednictvím knihovnických služeb využití této sbírky.
 Rádek 0601: uvěduje se počet vše definovaných organizačních útvarů muzea k 31. 12. sledovaného roku.
 Rádek 0602: uvěduje se ty knihovny, které kromě pracovníků muzea slouží i dalším zájemcům ze strany veřejnosti.
 Rádek 0603: uvěduje se celkový stav knihovních jednotek všech druhů dokumentů zapsaných k 31. 12. sledovaného roku v přírůstkových seznamech, zmenšený o počet knihovních jednotek zapsaných v seznamech úbytků. Za knihovní jednotku se považuje každý samostatný svazek knihy, vázaný nebo v deskách uložený komplet celého ročníku nebo alespoň několika čísel periodika, každý separát článku, ucelený soubor přímo čitelných kopií nebo mikrokopii ekvivalentní jednotce originálu tiskoviny, ucelený soubor fotokopii (obrazových informací) nebo jiných netiskových dokumentů (ucelených souborů obrazových a zvukových informací na filmech, diazpozitivěch, videokazetách, gramofonových deskách, magnetofonových páscích či kazetách a discích). Za samostatnou knihovní jednotku se nepovažuje jednotlivé číslo časopisu nebo novin.
 Rádek 0604: uvěduje se počet všech knihovních jednotek, které byly během vykazovaného období evidovány v přírůstkovém seznamu.
 Rádek 0605: uvěduje se počet uživatelů, kteří si ve vykazovaném roce na evidovanou výpůjčku vypůjčili alespoň jednu knihovní jednotku. Pokud knihovna není přístupná veřejnosti, uvěde se počet zaměstnanců muzea. Za registrovaného uživatele se považuje každá fyzická nebo právnická osoba registrovaná v knihovně, která je oprávněna půjčovat si dokumenty z jejích fondů a která během vykazovaného období byla nově zaregistrována nebo její registrace byla obnovena.
 Rádek 0608: uvěduje se součet všech zaregistrovaných výpůjček knihovních jednotek fyzickým i právnickým osobám, prezenčně či absenčně, všech vyžádaných a zaregistrovaných prodloužení výpůjční lhůty a všech kladně vyřizovaných požadavků na meziknihovní i (mezinárodní) výpůjční službu jiným knihovnám i od jiných knihoven.
 Rádek 0609: absenční výpůjčkou se rozumí výpůjčka mimo budovu knihovny.
 Rádek 0610: uvěduje se úhrn veškerých výdajů za všechny dokumenty zakoupené knihovnou během vykazovaného období pro její knihovní fond.
 Rádek 0611: uvěduje se průměrný evidenční počet zaměstnanců knihovny přepočtený na plně zaměstnané za sledovaný rok s přesností na jedno desetinné místo, jedná se o počet zaměstnanců knihovny z celkového počtu zaměstnanců muzea (tj. z ř. 0301).
 Rádek 0612: uvěduje se součet všech pracovních úvazků zaměstnanců knihovny s kvalifikací v knihovnictví nebo informačních vědách počínaje úrovní ukončeného středního odborného studia.

ODDÍL VII.

- Rádek 0705: uvěduje se počet m² plochy přístupné veřejnosti včetně depozitářů sbírek, knihovny a archivu; tj. např. expoziční a výstavní sály, koncertní a přednáškové sály a salony, badatelské a zmiňované depozitáře, knihovny a archivy muzeí a galerií.

ODDÍL IX.

- Rádek 0901: vykazují se ty sbírkové předměty, které byly v předchozích letech evidovány v chronologické evidenci a předměty evidované v systematické evidenci, pokud nejsou zahrnuty v chronologické evidenci.
 Rádek 0903: převedení dvojrozměrného nebo trojrozměrného sbírkového předmětu nebo dokumentu do digitální podoby skenováním nebo fotografováním aj. a připojení takto získaných dat k dokumentačnímu záznamu o předmětu a jejich archivace.
 Rádek 0905: vykazuje se počet přírůstkových čísel získaných od 1. ledna do 31. prosince sledovaného roku.
 Rádek 0906: vykazuje se počet evidenčních čísel sbírkových předmětů vyřazených fyzicky od 1. ledna do 31. prosince sledovaného roku.
 Rádek 0909: vykazuje se počet sbírkových předmětů, které byly od 1. ledna do 31. prosince sledovaného roku revidovány (porovnání evidence se skutečným stavem sbírek).
 Rádek 0910: počet konzervovaných sbírkových předmětů za sledovaný rok – uvěde se počet evidenčních čísel.
 Rádek 0912: počet zrestaurovaných sbírkových předmětů za sledovaný rok – uvěde se počet evidenčních čísel.
 Rádek 0914: počet preparovaných sbírkových předmětů za sledovaný rok – uvěde se počet evidenčních čísel.
 Rádek 0917: za výstupy plnění úkolů výzkumu a vývoje se považují monografie (jejich kapitoly) s přiděleným ISBN, články s poznámkovým aparátém ve sbornících a časopisech, ohlášené referáty na konferencích, učebnice (jejich kapitoly), katalogy sbírek, výstav nebo expozic, případné edice dokumentů, které mají kritický aparát, libreto nebo scénář autorské výstavy nebo expozice, rukopisy výzkumných a restaurátorských zpráv mající povahu autorského díla, přijaté projekty nebo návrhy na nové technologie.

O NIPOS



Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

státní příspěvková organizace

Organizace byla zřízena rozhodnutím ministra kultury k 1. 1. 1991. Novela zřizovací listiny z prosince 2008 formuluje jako základní poslání NIPOS „podporu rozvoje kultury a veřejných kulturních služeb ve smyslu zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury, neprofesionálních uměleckých aktivit, poskytování informačních služeb a odborných konzultací na základě soustavného vytěžování teoretických a praktických poznatků z analytické a výzkumné činnosti v oblasti kultury, z vlastního výzkumu a s využitím odborných informací z různých oborů umělecké činnosti“.

Svým posláním navazuje instituce na své předchůdce (historicky prvním byl Masarykův lidově výchovný ústav založený roku 1925), v současné době se žádnou z těchto činností nezabývá jiná příspěvková organizace zřízená Ministerstvem kultury ČR. NIPOS zajišťuje v oblasti kultury spektrum činností ojedinělých svým rozsahem i zaměřením, vyplývajících i ze Státní kulturní politiky na léta 2009–2014. V roce 2011 mu byl přiznán statut výzkumné a vývojové organizace.

NIPOS působí jako specializovaná organizace především ve třech oblastech:

1. Státní statistická služba za oblast kultury (dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů);
2. Zkoumání veřejných služeb kultury; konzultační, poradenská a informační činnost v oblasti ekonomiky a práva v kultuře, zejména pro územní samosprávné celky a spolky
3. Odborný servis pro neprofesionální umělecké aktivity ve 21 oborech od dětí po seniory.

V rámci mezinárodní spolupráce je NIPOS činný jak v evropské skupině pro muzejní statistiku EGMUS, tak v oblasti neprofesionálního umění. Poměrně všestranná agenda zahrnuje činnost komise pro podporu zahraničních kontaktů i výběr účasti českých souborů a jednotlivců na zahraničních festivalech, instituce je také kontaktním místem pro vybrané mezinárodní nevládní organizace (AITA/IATA, CISM, UNICA) a je partnerem řady zahraničních organizací (mj. v Nizozemí, Maďarsku, SRN, Slovensku, Slovinsku a v dalších zemích).

MUZEJA ČR V LETECH 2012 – 2014 VE SVĚTLE STATISTIKY

Připravil: Pavel Hlubuček (předmluva), František Šebek a kol. pracovníků NIPOS, útvar CIK

Redakční úprava: Jaroslav Novák

Grafická úprava a sazba: Martin Krupa

Vydal: NIPOS, Fügnerovo náměstí 1866/5, 120 21 Praha 2

Tisk: Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s r. o., Krasíkovická 1787, 393 01 Pelhřimov

Publikace vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury

Tuto neprodejnou publikaci lze šířit pouze pro potřeby informace a propagace.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Praha 2015

www.nipos-mk.cz

ISBN 978-80-7068-300-2